

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-250 30 00
www.hkr.se

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskolläraryxamen
HT 2023
Fakulteten för lärarutbildning

Förskoleklassens utbildning i en förändringsbenägen kontext

Förskollärares uppfattningar

Camilla Roth

Författare

Camilla Roth

Titel

Förskoleklassens utbildning i en förändringsbenägen kontext

Förskollärares uppfattningar

Engelsk titel

Preschool class education in a context prone to change

Preschool teachers' perceptions

Handledare

Annika Bondesson och Björn Cronquist

Bedömande lärare

Anette Emilson

Examinator

Sara Lenninger och Maria Rosberg

Sammanfattning (högst 250 ord)

Studiens syfte är att bidra med kunskap om förskollärares uppfattningar av utredningen om en tioårig grundskola och förskollärares kompetens i relation till uppdraget i förskoleklass. Relationen mellan förskollärares uppfattningar av de två olika fenomenen kommer också att tolkas och redovisas. Studien har två forskningsfrågor som är följande: Hur uppfattar förskollärare den offentliga utredningen om en tioårig grundskola? Hur uppfattar förskollärare i förskoleklass kompetensen hos sin yrkesgrupp i relation till utbildning i förskoleklass? Studien är en kvalitativ studie med fenomenografien som teoretiskt perspektiv. Metoden som använts är fenomenografisk metodansats för att kunna synliggöra förskollärarnas uppfattningar. Studien resulterar i att förskollärarna uppfattade fler hinder än möjligheter med utredningen av en tioårig grundskola. Utredningens förslag uppfattades vara orimlig, onödigt och otydligt. Förskollärarna uppfattade också att den ökande kravbildningen kunde ge avkall på elevers mående i grundskolan. Resultatet kopplat till förskollärares kompetens visade sig vara att förskollärare har behov av utveckling av yrkeskompetensen i förhållande till matematik och elevers läs- och skrivutveckling, men kompetensen som yrkesgruppen besitter bidrar till att skapa en utbildning som är lek- och lustfylld med lärandet i fokus som stärker elevernas meningsfullhet och trivsel.

Ämnesord (5–8 st)

Förskoleklass, förskollärare, förskolepedagogik, kompetens, tioårig grundskola.

Author

Camilla Roth

Title

Preschool teachers' perceptions of preschool class education in a context prone to change

Supervisor

Annika Bondesson och Björn Cronquist

Assessing teacher

Anette Emilson

Examiner

Sara Lenninger och Maria Rosberg

Keywords (5–8 st)

Competence, preschool class, preschool pedagogy, preschool teacher, ten-year primary school.

Förord

Upprinnelsen till detta examensarbete skedde under min verksamhetsförlagda utbildning i förskoleklass. Jag blev imponerad över förskollärarnas innovativa sätt att lära tillsammans med eleverna. De praktiserade det som jag lärt mig under min förskollärarytbildning på ett självklart sätt. Det syntes tydligt att eleverna hade roligt samtidigt som de lärde sig mycket. Undervisningen i förskoleklassen visade mig vad det innebär att utforma en lustfylld utbildning. Inte nog med det, förskollärarna var inte rädda för att prova nya saker och att utveckla utbildningen. Eleverna blev utmanade med ett varierat lärande och vi provade bland annat att göra egna konstruktioner med hjälp av olika material för att ett ägg skulle vara helt när vi hade äggfallet. Efter äggfallet fördes statistik över resultatet och varje elevgrupp fick redovisa vilket material som använts samt resultatet. Vi träffade gosedjuret Sam som bodde i en kista och hade med sig ledtrådar till en bokstav som eleverna fick gissa. Ena gången hade Sam med sig bokstaven d, eleverna fick skriva stora och lilla bokstaven d. Eleverna fick också vara med på en lek som heter karusellen där de skulle hitta på ett ord som innehöll bokstaven d och viska det till en kompis i en inner- och ytterring. Den dagen fortsatte med att alla eleverna gick med till en gräsplan och flög drake. När vi hade bokstaven c så gjorde vi en alldeles egen cirkus med hjälp av green screen och elevernas beskrivningar av vad en cirkus är, vilka roller som behövdes samt val av rekvisita. Därefter hade vi bio och eleverna planerade med biljetter, stolsnummer och fika till varje klasskompis. Detta är några exempel på det som jag var med om i förskoleklassen. Efter avslutad verksamhetsförlagd utbildning kände jag att jag gärna velat fortsätta för att lära mig mer om hur de utformade utbildningen. Allt som pågick där var minst sagt spännande. Under min verksamhetsförlagda utbildning fick jag höra talas om utredningen om en tioårig grundskola. Jag blev nyfiken och ville veta mer om reformen och förskoleklassutbildningen.

Tack till alla som stöttat mig i denna skrivprocess!

Camilla Roth

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Syfte	7
1.1.1 Forskningsfrågor	8
1.2 Bakgrund	8
1.2.1 Förskoleklassens reformering	8
1.2.2 Den offentliga utredningens nya årskurs 1 och förskollärares behörighet	9
1.2.3 Den offentliga utredningens remissinsatser	11
2. Litteraturnomgång	12
2.1 Förskollärares kompetens	13
2.2 Grundskolans skolifiering	14
2.3 Barns uppfattning av lek i en tioårig grundskola	15
2.4 Övergången mellan förskola och grundskola	16
3. Teoretiskt perspektiv	17
3.1 Kärnan inom fenomenografin	18
4. Metod och bearbetning av empiri	18
4.1 Fenomenografisk metodansats	19
4.1.1 Fenomenografisk analysmodell	20
4.2 Val av insamlingsmetod	21
4.3 Val och beskrivning av undersökningsgrupp	21
4.4 Etiska överväganden	22
4.4.1 Dataskyddsförordningen (GDPR)	23
4.4.2 Vetenskapsrådets etiska principer kring de fyra individskyddskraven 23	
4.4.3 Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer kring god forskningssed 24	
4.5 Genomförande	25
4.6 Bearbetning och analys av empiri	26
5. Redovisning av resultat	27
5.1 Den offentliga utredningen om en tioårig grundskola	27
5.1.1 Möjligheter med utredningens förslag	28
5.1.2 Hinder med utredningens förslag	30
5.2 Förskollärares kompetens	39

5.2.1	<i>Kompetens som förskollärare har som fördel</i>	40
5.2.2	<i>Kompetens som förskollärare behöver utveckla</i>	44
5.3	Sammanvävt resultat av studiens fenomen	47
6.	Sammanfattande analys av resultat	47
6.1	Analys utifrån den offentliga utredningen om en tioårig grundskola ...	48
6.2	Analys utifrån förskollärares kompetens	48
7.	Diskussion	49
7.1	Diskussion utifrån både den offentliga utredningen om en tioårig grundskola och förskollärares kompetens	50
7.2	Metoddiskussion	52
7.3	Resultatets konsekvenser för yrkesrollen.....	53
	Referenser	55
	Bilagor	58
	Bilaga 1	58
	Bilaga 2	58

1. Inledning

I mars 2020 tog regeringen beslut om att göra en offentlig utredning gällande införandet av en tioårig grundskola och en ny årskurs ett. Barn som ska göra en övergång från förskola till grundskola kommer därför direkt att börja årskurs ett eftersom förskoleklassen kommer att slopas. Förhoppningarna med införandet av en ny årskurs är att kunskapsresultaten ska förbättras. Tanken är att kunskapsresultaten ska förbättras genom att det ska finnas en timplan på tre timmars undervisningstid per skoldag. I samband med att grundskolan utökas med årskurs ett kommer förskollärares behörighet att undervisa i den nya skolformen att upphöra. De förskollärare som för närvarande arbetar i förskoleklass har en övergångsperiod på fem år där de får möjlighet att fortbilda sig för att kunna fortsätta att arbeta i förskoleklass. I praktiken innebär det att förskollärare som inte börjat arbeta i förskoleklass innan 30 juni 2026 mister sin behörighet att arbeta i grundskolan och därför enbart kommer kunna arbeta på förskola (SOU 2021:33). I dagsläget är både förskollärare och grundskollärare behöriga att arbeta i förskoleklass enligt Förordningen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (SFS 2022:1621). Andréasson och Allard (2015) förklarar att förskollärare har en mångfacetterad kompetens kring förskolepedagogik som används för att utforma förskoleklassens undervisning och utbildning. Avsikten med förskoleklassen är att skapa en brygga mellan förskola och grundskola för att övergången ska bli trygg och okomplicerad. Det möjliggörs genom kontinuitet och igenkänning från förskolans utbildning även om förskoleklassens utbildning är en egen skolform. Utbildningen i förskoleklass kännetecknas av såväl lek som traditionell undervisning. På så vis blir övergången mellan förskola och förskoleklass varsam (Andréasson och Allard 2015). Denna studies inriktning är trefaldig. Studien riktas mot två fenomen, uppfattningar av den offentliga utredningen om en tioårig grundskola samt förskollärarprofessionens kompetens, men också relationen mellan uppfattningar av utredningen och professionens kompetens.

1.1 Syfte

Studiens syfte är att bidra med kunskap om förskollärares uppfattningar av den offentliga utredningen om en tioårig grundskola, samt förskollärarprofessionens kompetens i relation till Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

uppdraget i förskoleklassen. Studiens syfte är att bidra med kunskap om förskollärares uppfattningar av den offentliga utredningen om en tioårig grundskola i relation till uppfattad professionell kompetens i förskoleklassen.

1.1.1 Forskningsfrågor

- Hur uppfattar förskollärare den offentliga utredningen om en tioårig grundskola?
- Hur uppfattar förskollärare i förskoleklass kompetensen hos sin yrkesgrupp i relation till utbildning i förskoleklass?
- Hur uppfattar förskollärare relationen mellan den offentliga utredningen om en tioårig grundskola och yrkesgruppens professionella kompetens i förskoleklass?

1.2 Bakgrund

I detta avsnitt synliggörs studiens problemområde ytterligare genom en fylligare beskrivning av förskoleklassens reformering, den offentliga utredningen och remissinsatser kopplat till den offentliga utredningen.

1.2.1 Förskoleklassens reformering

I utredningen *En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan och sameskolan* (SOU 2021:33) ges det en förklaring kring förskoleklassens uppkomst och senaste tids varande. Innan förskoleklassen bildades fanns det en sexårsverksamhet på förskolan, men i proposition Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6 se SOU 2021:33) föreslogs det att en förskoleklass skulle bildas och bli en egen skolform. Den 1 januari 1998 startades de första förskoleklasserna. Syftet med förskoleklassen var att inleda och underlätta för en integration mellan förskola och grundskola. Förskollärare och grundskollärare skulle kunna komplettera varandra och bidra med två olika sorters professionellt kunnande. Avsikten var att ge varje elev möjlighet att få

en tioårig grundskoleutbildning för att på sikt förbättra kunskapsresultaten. I Skollagen (SFS 2010:800) står det att förskoleklassens utbildning ska utgå ifrån en kombination av förskolans och grundskolans arbetssätt och pedagogik.

Flertalet reformer har genomförts sedan starten 1998. Reformerna har främst avsett förskoleklassens didaktiska strategier där det funnits skillnader mellan förskoleklassens och grundskolans tillvägagångssätt. Målet med reformerna var att förskoleklassens utbildning skulle bli mer lik grundskolans utbildning. Förändringar som skett är att förskoleklassen tilldelats en egen del i läroplanen, vilket skedde 2016. 2018 blev förskoleklassen obligatorisk. 2019 garanterades förskoleklassen tidiga stödinsatser, tillsammans med lågstadiet, specialskolan och sameskolan. Syftet med garantin för tidiga stödinsatser var att elever matematiska- och språkliga utveckling systematiskt skulle följas genom ett kartläggningsmaterial (SOU 2021:33).

Förskoleklassutbildningen är fortfarande olik grundskolans utbildning trots reformerna. Förskoleklassens undervisning utgår inte ifrån ämnen eller kunskapskrav på samma vis som resterande grundskola. En annan skillnad mellan skolformerna är att förskoleklassens utbildning enbart riktas mot lågstadiets kunskapskrav, i resterande grundskola ska kunskapskrav uppnås vid undervisning (SOU 2021:33).

1.2.2 Den offentliga utredningens nya årskurs 1 och förskollärares behörighet

I utredningen *En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan* (SOU 2021:33) betonas utökad undervisningstid och strukturerad undervisning i ämnen för att öka kunskapsresultaten i förskoleklass som varit sjunkande. Utbildningen i nya årskurs ett ska fortsatt innehålla såväl lek som rörelse, utbildningen ska fortsatt utgå ifrån en variation av arbetsformer och arbetssätt, men fokus ska till en övervägande del ligga på elevernas skriv- och läsutveckling samt grundläggande matematiska förmågor. Praktiska och estetiska ämnen som återfinns i lågstadiets läroplan ska ges plats. En timplan på 534 timmars undervisningstid ska upprättas, vilket motsvarar tre timmar per skoldag. I dagens förskoleklass finns ingen utskriven timplan på hur mycket undervisningstid det ska finnas. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) är den

Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

nuvarande vistelsetiden för elever minst 525 timmar i förskoleklass. I *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: Lgr 22* (Skolverket 2022) står det om den nuvarande förskoleklassutbildningen att utbildningen ska stimulera elevers utveckling och lärande genom undervisning i en mångfald av olika ämnen.

Skolverket ska få i uppdrag att utarbeta en ny läroplan som överensstämmer med utredningens intentioner. Nya årskurs ett ska utgå från samma bestämmelser som resterande grundskola vilket innebär att årskurs ett ska ha modersmålsundervisning, skriftlig individuell utvecklingsplan, särskilt stöd, utvecklingssamtal och fjärrundervisning (SOU 2021:33). Enligt Skollagen (SFS 2010:800) ska den nuvarande förskoleklassen tillhandahålla modersmålsundervisning, särskilt stöd och utvecklingssamtal utifrån elevens utveckling och lärande. Elever i förskoleklassen bedöms utifrån ett kartläggningmaterial. Om det finns tecken på att eleven inte uppfyller kriterierna i svenska och matematik erbjuds stöd i form av extra anpassningar.

I nya årskurs ett behövs adekvat kunskap som är gynnsam för elevers tidiga skriv- och läsinlärning och grundläggande matematiska förmågor. Anställda i nya årskurs ett behöver också ämneskunskaper och ämnesdidaktik för att bidra till elevers lärande och utveckling. Förskollärare som är anställda i förskoleklass kan bli behöriga genom att gå en behörighetsgivande fortbildning. Fortbildningen är på 30 högskolepoäng fördelade på 15 högskolepoäng i svenska och 15 högskolepoäng i matematik. När den behörighetsgivande fortbildningen genomförts är förskolläraren behörig att arbeta både i årskurs ett och två (SOU 2021:33).

Övergången mellan förskola och skola kommer att underlättas genom att elever endast kommer att göra en övergång mellan förskola och årskurs ett. Tidigare var eleverna tvungna att göra två övergångar. Först mellan förskola och förskoleklass och sedan mellan förskoleklass och årskurs ett. Förskoleklassens pedagogik karaktäriseras av att vara en kombination av både för- och grundskolans pedagogik. Den nya årskurs ett ska därför beakta detta tillvägagångssätt genom ett förskolepedagogiskt lyft som ska stärka grundskollärares kunskap om förskolans pedagogik och arbetssätt för att bevara det förskolepedagogiska tillvägagångssättet (SOU 2021:33).

Som jämförelse mellan de nordiska länderna kan nämnas att på Island och i Norge går barnen direkt från förskolan till årskurs ett när de är sex år. I Sverige, Danmark och Finland går barnen i en obligatorisk förskoleklass vid sex års ålder innan de börjar årskurs ett (SOU 2021:33).

1.2.3 Den offentliga utredningens remissinsatser

Utbildningsdepartementet (2021) har utfärdat en remiss som skickats till berörda myndigheter, organisationer, kommuner och andra intressenter. Allmänheten gavs också möjlighet att lämna sina synpunkter. Regeringens avsikt var att ta reda på vad de berörda intressenterna tyckte och vilken typ av stöd de gav förslaget. Avsikten med remissinsatserna var att svaren skulle användas som underlag i beslutsfattandet. De vars remissvar efterfrågades och besvarades var Barnombudsmannen, 30 kommuner i Sverige, sex högskolor eller universitet, två regioner, BRIS – Barnens rätt i samhället, Elevernas riksförbund, Friskolornas riksförbund, Folkhälsomyndigheten, Funktionsrätt Sverige, Förvaltningsrätten i Göteborg, Idéburna skolors riksförbund, Integritetsskyddsmyndigheten, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Justitiekanslern, Lärarförbundet, Lärarförbundet Skolledare, Lärarnas Riksförbund, Myndigheten för delaktighet, Regelrådet, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksförbundet Hem & Skola, Sameskolstyrelsen, Statens skolinspektion, Skolväsendets överklagandenämnd, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sveriges Elevråd, Sveriges Kommuner och Regioner, Statens skolverk och Sveriges Skolledarförbund. Yttrandet från förskollärare som arbetar i förskoleklasser har därmed inte specifikt efterfrågats och besvarats eftersom förskollärarna inte står med bland de angivna remissinsatserna eller bland de angivna remissvaren.

I utredningen *En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan* (SOU 2021:33) står det att samtal upprättats med SKR:s nätverk där personal verksamma i förskoleklass ska ha varit delaktiga. Samtalet redovisas inte i utredningen (SOU 2021:33). Utredningen *En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*, kommer framöver benämnas som enbart utredningen.

2. Litteraturgenomgång

I denna studies litteraturgenomgång presenteras sex studier som berör föreliggande studies syfte. I utredningen står det att förskoleklassens utbildning ska bli mer lik resterande grundskolas utbildning. Ackesjös och Perssons (2019) studie är med i litteraturgenomgången för att ge perspektiv på rådande skolifieringen av förskoleklassen. Ackesjö (2013) är med i litteraturgenomgången eftersom deras studie ger en inblick i barns uppfattningar av övergången mellan förskola, förskoleklass och årskurs ett. Studien bedöms vara relevant för att utredningens förslag möjliggör för en övergång. Barnens uppfattning bedöms vara relevant eftersom det är deras utbildning som är i fokus. Camović (2023) kompletterar med att ge ytterligare ett perspektiv på övergången mellan förskola, förskoleklass med en studie som är genomförd i Bosnien och Hercegovina. Schanke och Øksnes (2022) berör barns uppfattning av lek i en tioårig grundskola i en norsk kontext. Studien är relevant för att kunna ge barnen en röst i denna studie som annars enbart är fokuserad på förskollärares uppfattningar av en tioårig grundskola. Tidigare forskning om förskollärares kompetens finns också med i litteraturgenomgången. Studier kopplat till fokusområdet är en studie som är författad av Alatalo (2017) som har undersökt förskollärares uppfattningar av undervisning och lärande i förskoleklass. Studien finns med i litteraturgenomgången eftersom utredningens förslag har andra intentioner med utbildningen som istället utgår ifrån ämnen och undervisningstid. Alatalo (2017) ger ett nutidsperspektiv av hur lärande och undervisning ser ut i förskoleklassen idag. En annan studie som finns med är Sheridans och Williams (2018) studie som berör förskollärares kompetens och kvalitet i förskolans verksamhet. Studien ger perspektiv på hur god kompetens och kvalitet förskollärare kan erbjuda barnen i förskolan. Sheridans och Williams (2018) studie bedöms vara relevant för att den mäter hur god kompetens förskollärare har, medan föreliggande studie berör vilken kompetens yrkesgruppen har (Sheridans och Williams 2018).

2.1 Förskollärares kompetens

Alatalo (2017) har undersökt och tagit reda på förskollärares uppfattningar av undervisning och lärande i förskoleklass. Resultatdelen är rubricerad utifrån tre underrubriker som är lek och lärande, undervisning och lek samt förskoleklassen som en förberedelse inför resterande grundskola. Under rubriken lek och lärande är resultatet att förskollärarna har en gemensam uppfattning av leken som central del av förskoleklassen. Både barninitierad lek såväl som lärarledd lek framhålls som bärande. Förskoleklassens lärande sker i samlingen, där eleverna introduceras till lärandet och sedan arbetar med det introducerade lärandet. I samlingen utvecklas barnens språkutveckling, matematiska förmåga samt läs- och skrivutveckling. Lärandet som sker i samlingen är kopplad till lek såsom ramsor, räkna barn runt mattan och dylikt. Förskollärarna betonar vikten av lärande genom lek för barns utveckling. En av förskollärarna har erfarenhet av resterande grundskola där barnen inte får leka lika mycket. Det uppfattar förskolläraren vara en brist. Förskollärarna uttrycker sin oro över om leken skulle tas bort alltmer ifall förskoleklassen istället blev årskurs ett. Förskollärarna förklarar att rådande förskolepedagogik som finns i förskoleklassen inte bör ändras eftersom barn behöver året för att trygga övergången. En av förskollärarna förklarar att hennes förståelse är att grundskollärarna inte har erfarenhet av förskolepedagogik och inte kan utgå ifrån det, om de inte arbetat i förskoleklassen. Sammanfattningen av resultatet av underrubriken är att barn har lekbehov och att förskoleklassen utgår ifrån ett förberedande lärande.

Under nästa underrubrik som är undervisning och lek synliggör Alatalo (2017) förskollärarnas uppfattning av förskoleklassens undervisning och resterande grundskolas undervisning. Förskoleklassen utgick ifrån barnen och att lära tillsammans, medan grundskolans undervisning var lärarstyrd och handlade om kunskapsöverföring. Förskolepedagogiken bygger på gruppens gemensamma lärande där barnen gynnas av gemenskapen och kan hjälpa varandra att utvecklas.

Under den sista underrubriken kommer Alatalo (2017) in på förskoleklassen som förberedelse för resterande grundskola. Förskollärarna lyfter att social utveckling och gruppfokus är viktigt i förskoleklassen eftersom barnen ska bli trygga i gruppen och kunna hitta kamrater. Förskoleklassens uppdrag anses också vara en förberedelse i ämnen såsom språk och matematik. En av förskollärarna förklarar att barn ständigt lär sig och kan mer än

man tror. Förskollärarna menar att barnen får med sig mycket från förskoleklassen som oftast faller på plats i årskurs ett.

Sheridan och Williams (2018) har undersökt förskollärares kompetens och kvalitet i förskolans utbildning som kvantitativt analyserats med hjälp av ett utprövat kvalitetsinstrumentet vid namn The Early Childhood Environment Rating Scale-3. Resultatet från 153 förskolor blev att förskollärares kompetens och kvalitet av språk och litteracitet precis var tillräcklig. Det syntes genom fem kvalitetsaspekter. Tre av de kvalitetenaspekterna var förskollärarnas användning av böcker tillsammans med barnen, förskollärarnas uppmuntran till barnen att använda böcker och slutligen att barn blir bekanta med skriftspråk genom spontana eller planerade undervisningssituationer. Det visade sig däremot att förskollärares kompetens och kvalitet av lärandeaktiviteter var otillräcklig. Lärandeaktiviteter undersöktes genom elva kvalitetsaspekter varav sex kvalitetsaspekter redovisas. Kvaliteten mättes utifrån att en pedagog är aktivt involverande i undervisningen med barnen och symboliserar därför också deras kompetens. De sex kvalitetsaspekter som redovisas är naturvetenskap som var otillräcklig, rollek som var otillräcklig, musik och rörelse som var otillräcklig och ytterligare tre matematikrelaterade kvalitetsaspekter. De matematikrelaterade kvalitetsaspekterna var matematik i barns vardag som bedömdes vara tillräcklig, matematiska material och aktiviteter som bedömdes vara otillräcklig och förståelse av skrivna siffror som också bedömdes vara otillräcklig.

Sheridan och Williams (2018) redovisar också fyra delområdena inom förskolans verksamhet, men inte lika utförligt. Dagsprogram och organisation var inte tillräcklig utan bra, interaktioner bedömdes också vara bra, utrymme och inredning bedömdes vara tillräcklig och omsorgsrutiner bedömdes vara tillräckliga. De kvalitetsnivåer som skalan utgick ifrån var otillräcklig, tillräcklig, bra och mycket bra. Ingen av kvalitetsdelområdena bedömdes vara mycket bra.

2.2 Grundskolans skolifiering

Ackesjö och Persson (2019) slår fast att synen på barn i sexårsåldern har förändrats över tid. 1997 ansågs barn vara lekande och utforskande, förskoleklassen var processinriktad snarare

än produkt- och resultatriktad. Fokus ligger på varje barns sociala utveckling. Barnet sågs som varande istället för blivande. 2010 angås det också att skolan skulle anpassa sig efter barnet, snarare än att barnet skulle anpassa sig efter förskoleklassen. Förskoleklassen skulle ta hänsyn till varje barns olikheter och karaktäristika. Lek, kreativitet, omvårdnad är viktiga inslag i utbildningen för barnens lärande. Barns intressen, förutsättningar och kunskaper beaktas. 2012 fastslogs ytterligare en förändring där barns olika förutsättningar och förmågor beskrivs och där man särskilt påtalar behovet av specialundervisning för vissa barn. Samtidigt noteras det att förskoleklassen ska sätta upp mål utifrån lågstadiets kunskapsmål. En möjlig förklaring till denna förändring är att politiker i stor grad påverkats av PISAS kunskapsundersökning där Sveriges ranking sjunkit. Förskoleklassen måste därav bli mer tydlig kring kunskapsmål.

Ackesjö och Persson (2019) förklarar att 2015 ändrades synen på barnet från vad barnet är, till vad barnet ska bli. Benämningen barn ändras till elever. Elevers språkmedvetenhet och matematiska tänkande ges större fokus. Numera ska elever anpassa sig efter nationella mål och utrymme för individuell anpassning minskar. 2015–2017 är elever rätt till utbildning är i fokus. Barns bästa, en likvärdig utbildning, respekt för de demokratiska värdena och mångkulturalitet aktualiseras. En ny del i läroplanen introduceras för att ytterligare rikta fokus mot kunskapsmål, förbereda eleverna och för att tidigt kunna sätta in stödinsatser och uppnå satta kunskapsmål. Under denna period gjordes förskoleklassen obligatorisk, huvudskälet till detta var att alla eleverna skulle ges samma möjligheter till lärande. Med sänkt obligatorisk skolstart ökades möjligheterna att nå kunskapsmålen.

2.3 Barns uppfattning av lek i en tioårig grundskola

Schanke och Øksnes (2022) har gjort en forskningsstudie i Norge där grundskolan är tioårig. Forskarna hade för avsikt att ta reda på hur barns deltagande i lek ser ut när barnen går i klass ett. I resultatet framkom det att barnen gjorde kopplingar mellan lek och vänner, leken bidrar till att en gemenskap i klassen bildas. Barnen poängterar att när de får tid till lek så är det den bästa tiden på hela dagen. Barnen berättar att pedagogerna och barnen lekte tillsammans på förskolan, medan lärarna i skolan inte leker utan mestadels lär de olika saker. Barnen svarar att i skolan ska de sitta stilla, räcka upp handen och lära sig läsa. Barnen uttrycker att de

önskar mer lek i skolan eftersom de uppfattar att det är för stor skillnad mellan skola och förskola. Barnen berättar att lärarna bestämmer vad barnen ska göra i skolan och att fokus då ligger på lärande på bekostnad av den barninitierade leken.

2.4 Övergången mellan förskola och grundskola

Ackesjö (2013) bringar även klarhet i fyra barns uppfattning av övergången från förskola till förskoleklass och vidare till första klass. Initialt uttryckte barnen rädsla, längtan, spänning och blyghet inför att börja förskoleklassen, vilket beskrivs som en typ av skräckblandad förtjusning. Barnen uppfattar att det är en gräns som passeras när de börjar skolan eftersom de har förväntningar på att de kommer få göra skolrelaterade aktiviteter såsom att läsa, skriva och räkna. Barnen förklarar ur ett positivt perspektiv att de kommer ägna mer tid till arbete och resonerar att det kommer att bli mindre tid till lek. När barnen precis börjat förskoleklassen uttrycker barnen ett motstånd mot aktiviteter och undervisning som påminner om förskolans, barnen efterfrågar svårare uppgifter att utföra. Barnen visar att de vill ta avstånd från förskolan och resonerar att det är småbarn på förskolan, medan de uppfattar att de har sin tillhörighet i förskoleklassen. När barnen sedan ska börja första klass uttrycker de i förväg sin besvikelse att de kommer att få leka mindre än vad de fick i förskoleklassen. I sitt resonerade förklarar barnen att de sett att det inte finns några leksaker i första klass. Barnen förklarar även att det är en gräns mellan förskoleklassen och resterade grundskola. Barnen förväntar sig att de endast kommer få möjlighet att leka på raster och på fritidshemmet, de resonerar att de kommer få läxor och att betydligt mycket mer tid kommer ägnas till undervisning än tidigare. Barnen visar ett tydligt motstånd mot att börja första klass och betraktar förskoleklassen som en lekfull arena. När barnen börjar i första klass får de likadana uppgifter som de fick i förskoleklassen som en fortsättning på vad de gjorde där och återigen uttrycker barnen att de förväntade sig att det skulle vara svårare. Barnen berättar: att gå i första klass skiljer sig från förskoleklassen på så vis att de måste ta mer eget ansvar än vad de gjort tidigare och att det finns fler bestämmelser som de måste anpassa sig till. Forskarna redovisar inte om barnen fick mindre tid till lek när de började första klass.

Camović (2023) har undersökt och funnit resultat om förskollärares uppfattning av barns övergång från förskola till grundskola. Studien är genomförd i Bosnien och Hercegovina. Det

fanns utmaningar för förskollärarna i barnens övergångsprocess från förskola till grundskola. Resultat som var överrepresenterade var att kommunikationen och samarbetet mellan förskola och grundskolorna saknades. En orsak till den utmaningen sägs vara att skolsystemet är uppdelat genom att förskola och grundskola är skilda skolsystem. En annan utmaning för förskollärarna i barnens övergångsprocess var att det emellanåt är stort avstånd till grundskolan som barnen ska börja på och det förekommer att barnen ska börja på olika grundskolor som försvårar för eventuella skolbesök. Vid skolbesök uppkommer dilemman såsom belastning av barngruppens storlek, samarbetet med besöket utifrån skolschemat och tidsbristen. Utmaningarna relaterat till kommunikation och samarbete med vårdnadshavarna är att vårdnadshavarnas orealistiska förväntningar tas upp, men också vårdnadshavarnas ointresse av att engagera sig i barnens övergång.

Camović (2023) förklarar att förskollärarna har förslag på hur övergången mellan förskola och grundskola hade kunnat förbättras för barnen. Förskollärarna föreslår ett nätverkande mellan förskollärare och grundskollärare där grundskollärarna kan komma på besök för att se hur de arbetar i förskolan. Det uppges bero på att grundskollärarna aldrig varit på besök i förskolorna innan. Samverkan och kommunikationen med vårdnadshavare hade kunnat förbättras genom förslag såsom att hålla i workshops med vårdnadshavarna, att vårdnadshavarna får ta del av dokumentation för att få information och utbyta erfarenheter mellan vårdnadshavarna och förskolan. Förskollärarna har också förslag på hur barnen kan bli bekanta med grundskolan de ska börja på, de föreslår att olika aktiviteter ska genomföras tillsammans med både förskolebarn och grundskolebarn. En viktig aspekt som förskollärarna tar upp är att de vill att övergångsaktiviteterna ska vara organiserade från både förskollärarna och grundskollärarnas håll. Fokus bör ligga på att skapa mer meningsfulla besök för förskolebarnen när de besöker grundskolan. Förskollärarna föreslår också ett bredare samarbete mellan grundskollärarna och förskollärarna för att få utbildningen i grundskolan att bli mer förberedande eftersom inga betyg ges i årskurs ett.

3. Teoretiskt perspektiv

Det teoretiska ramverk som ligger till grund i studien är *fenomenografien*. Grundantaganden som påverkat valet av teoretiskt perspektiv är att förskollärare har en variation av

uppfattningar av utredningen om en tioårig grundskola, att förskollärares kompetens har en påverkan på förskoleklassens utbildning, att förskollärares skilda uppfattningar är intressanta perspektiv att utveckla förståelse för, att en variation uppfattningar kan berika förståelsen av ett fenomen.

3.1 Kärnan inom fenomenografin

Det centrala inom fenomenografin är enligt Dahlgren och Johnsson (2019) att utveckla förståelse för hur individer uppfattar fenomen i sin omvärld och sedan urskilja skillnader mellan individers uppfattningar. Ett relevant begrepp är *uppfattning*. När en individ uppfattar något så antingen förstår eller erfar individen ett fenomen. Ett fenomen kan uppfattas på en begränsad mängd sätt som kan skilja sig åt bland individer (Marton & Booth 1998 se Dahlgren & Johnsson 2019). Dahlgren och Johnsson (2019) förklarar att ett annat centralt begrepp är *utfallsrum*. Individer kan uppfatta ett och samma fenomen eller företeelse på ett varierat sätt och fenomenografin hjälper till att synliggöra utfallsrummet. Ett utfallsrum innefattar samtliga uppfattningar som var och en går att urskilja från mängden.

4. Metod och bearbetning av empiri

Forskningsstudien utgår ifrån en kvalitativ forskningsansats. Empirin kommer att samlas in genom att förskollärare i förskoleklass blir intervjuade och ljudinspelade. Denscombe (2018) klargör att kvalitativ forskningsansats inbegriper forskningsstudier om händelser eller med människor i en mindre skala. Det mindre antalet deltagare möjliggör att forskningsstudierna kan bli både detaljerade och uttömmande. Kvalitativ data innefattar främst ord eller bilder som samlas in genom bland annat intervjuer, observationer eller fältanteckningar (Denscombe 2018).

Denna studie kommer att utgå ifrån intervjuer där förskollärarna ska få uttrycka sin uppfattning av såväl möjligheter som hinder i relation till utredningens intentioner. Studien kommer också utgå ifrån intervjuer där förskollärare ska få uttrycka sin uppfattning av yrkesgruppens kompetens, både om förskollärare har någon kompetens som är särskilt

fördelaktig och om de behöver utveckla någon kompetens i arbetet med förskoleklassen. Resultatet kommer att presenteras och tematiseras utifrån förskollärarnas uppfattade möjligheter eller hinder med utredningens förslag, men också förskollärarnas uppfattade utvecklingsmöjligheter för yrkesgruppen eller kompetens som förskollärarna uppfattar att yrkesgruppen besitter. Resultatet ifrån de två olika fenomenen kommer att tolkas var för sig och relationen mellan de två olika fenomenen kommer också att begrundas och tolkas när ett resultat är fastställt.

4.1 Fenomenografisk metodansats

Den metodansats som kommer att användas i denna studie är inspirerad av fenomenografin. Dahlgren och Johnsson (2019) anser att när fenomenografiska forskningsfrågor ska formuleras så är det av vikt att forskaren vill ta reda på hur deltagargruppen uppfattar ett fenomen. En viktig aspekt i forskarens formulering av en forskningsfråga är att forskaren måste ha som avsikt att ta reda på individens förståelse och inte ett oreflekterat svar som memorerats om en allmän uppfattning. Den fenomenografiska metodansatsen utgår ifrån halvstrukturerade intervjuer med en tematisk ordning av ett mindre antal frågor vid insamlandet av empiri. Tematisk ordning avser att intervjufrågorna ordnas utefter ett ämne eller tema. De begränsade antalet intervjufrågorna har som avsikt att peka mot ämnet för att få uttömmande och detaljerade svar, intervjufrågorna ska alltid vara öppna frågor. En teknik för att lyckas med att få vidgade svar, är probing som innebär att forskaren ställer följdfrågor eller använder sig av icke-verbala uttryck för att få utvecklade svar. Exempel på följdfrågor som är fördelaktiga att använda sig av vid fenomenografiska intervjuer är hur menar du, hur tänkte du eller kan du specificera vad du menar. Fenomenografiska intervjuer ska alltid spelas in för att kunna säkerställa att analysarbetet blir tillförlitligt och för att få insikt i svarens grundlighet (Dahlgren och Johnsson 2019). I denna studie består därför intervjufrågorna (bilaga 1) av en riktad fråga mot ämnet som sedan följs av två kompletterande frågor som används för att få mer detaljerade och uttömmande svar. Förutom intervjufrågorna har nickande och andra typer av bekräftande gester använts. Öppna följdfrågor har också använts, såsom Varför tror du att det är så och Vill du förklara mer vad du menar. Resultatet syftar till att synliggöra

intervjudeltagarnas olika och varierande uppfattningar för att möjliggöra analys av utfallsrummet.

4.1.1 Fenomenografisk analysmodell

Den fenomenografiska analysmodellen sker i sju olika steg som sker i ett samspel med varandra. Det första steget är att få en djupare förståelse för materialets innehåll. Det andra steget är att kondensera. Det tredje steget är att jämföra. Det fjärde steget är att gruppera. Det femte steget är att artikulera kategorierna. Det sjätte steget är att namnge kategorierna. I det sjunde och sista steget inleds en kontrastiv fas (Dahlgren & Fallsberg 1991 se Dahlgren & Johnsson 2019).

Vid det första steget inleds bearbetningsarbetet och det är då relevant att få förståelse för innehållet som transkriberats. Det möjliggörs genom att bekanta sig med empirin och läsa det flera gånger. Vid det andra steget är det fördelaktigt att ha empirin utskrivet och sedan klippa ut olika stycken ur den transkriberade empirin. Styckena klipps ut baserat på om innehållet handlar om en och samma uppfattning och det finns därför ingen riktlinje kring hur mycket eller lite text det ska finnas i ett stycke. Varje stycke bör också markeras med intervjudeltagarens kodnamn. Om delar av texten saknar relevans i förhållande till uppfattningen så bör det inte placeras i någon kategori. Vid nästkommande steg som är jämförelse används styckena för att identifiera uppfattningar som skiljer sig åt, men som handlar om samma uppfattning. Det möjliggörs genom att både leta efter likheter och skillnader. Fokus bör ligga på innehållets betydelse och inte om två intervjudeltagare har uttryckt sig på samma sätt (Dahlgren & Fallsberg 1991 se Dahlgren & Johnsson 2019). Vid det fjärde steget används jämförelserna från föregående steget för att kunna gruppera utefter samband där det antingen finns skillnader eller likheter. Vid det femte steget ligger fokus på likheter där forskaren ska bestämma en gräns för var skiljelinjen mellan lika och olika uppfattningar finns. Det beror på att styckena kan vara lika, men samtidigt riktade åt olika håll. Om något stycke inte anses höra till en bestämd kategori får det stycket istället bilda en egen kategori. I nästa steg namnges kategorierna genom att hitta det dominerande och gemensamma i kategorin. Kategorin namnges utifrån en kort beskrivning som anger vad

kategorin har för utmärkande drag och eventuellt även vilka skillnader det finns inom kategorin. Slutligen i det sista steget granskar forskaren samtliga stycken för att kunna tydliggöra om styckena även kan placeras i någon mer kategori. Det görs genom att forskaren kontrasterar (jämför) styckena mot varandra. Syftet med att återigen jämföra är för att kategorin ska vara avskild ifrån de andra kategorierna och vara tillräckligt övergripande kring styckenas innehåll. Tanken är att det ska leda till att kategorierna blir färre. När de olika kategorierna är funna representerar de olika uppfattningar som tillsammans bildar ett utfallsrum och därav även ett resultat (Dahlgren & Fallsberg 1991 se Dahlgren & Johnsson 2019).

4.2 Val av insamlingsmetod

Val av insamlingsmetod är *personliga semistrukturerade intervjuer med ett tema* i enlighet med det valda teoretiska perspektivet. Denscombe (2018) menar att halvstrukturerade intervjuer är ett fördelaktigt sätt att få fram deltagares uppfattningar, förståelse och erfarenheter. Deltagarna får samtidigt möjlighet att fördjupa intervjun utan att låta intervjufrågornas utformning vara alltför begränsade i samtalet. I semistrukturerade intervjuer tillåts deltagarna utveckla sina tankegångar med hjälp av forskarens följdfrågor, utan att avbrytas av nya intervjufrågor. Vid personliga intervjuer intervjuas enbart en deltagare åt gången vilket bidrar till att forskaren enklare kan följa med i intervjun (Denscombe 2018). I denna studie används inte ostrukturerade intervjuer, men ostrukturerade intervjuer och fenomenografiska intervjuer har teman gemensamt. Denscombe (2018) förklarar att ostrukturerade intervjuer utgår ifrån ett tema eller ett ämne som deltagaren får resonera fritt utifrån. Forskarens funktion är enbart att introducera ämnet och sedan låta deltagaren styra samtalets förlopp utan att ingripa.

4.3 Val och beskrivning av undersökningsgrupp

Val av undersökningsgrupp är förskollärare med behörighet att arbeta i förskola och förskoleklass. Förskolläraren behöver vara anställd i förskoleklass vid intervjutillfället. Höskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

Forskningsstudien utgår ifrån ett bekvämlighetsurval, baserat på kommunens närhet och att forskaren genomförde sin senaste verksamhetsförlagda utbildning på en av förskoleklasserna i kommunen. I kommunen finns det sammanlagt 14 förskoleklasser fördelat på åtta grundskolor. I forskningsstudien kommer sammanlagt fyra förskollärare som arbetar i förskoleklass att bli intervjuade för att säkerställa att empirin erhåller tillräcklig variation och kvalitet. Avståndet till förskoleklasserna som förfrågas är avgörande i urvalsprocessen. Deltagarna i studien har valts ut både baserat på ett *bekvämlighetsurval* och ett *subjektivt urval* eftersom deltagarna är behöriga förskollärare, har relevant kunskap för studiens ändamål och är anställda i en förskoleklass. Anpassad grundskola har inte tagits med i valet av undersökningsgrupp. Denscombe (2018) förklarar att ett subjektivt urval används när forskaren ska intervjua en liten grupp som valts ut av forskaren utifrån deltagarnas relevans i relation till studien och deltagarnas kunskap om ämnet. Ett bekvämlighetsurval är ett urval som baseras på forskarens bekvämlighet och närhet till studiens genomförande, oftast de första deltagarna som är tillgängliga.

Studien kompletteras med ytterligare ett val av undersökningsgrupp för att det endast var en intervjudeltagare som var villig att delta i studien ifrån den första beskrivna kommunen. Kommunen som tillkommit är betydligt större än den först valda kommunen som beskrivits tidigare. Kommunen har 41 kommunala grundskolor, tio av de kommunala grundskolorna saknar förskoleklass och är därför inte inkluderade i undersökningen. I kommunen finns det sammanlagt 46 förskoleklasser fördelat på de 31 grundskolorna. Ett bekvämlighetsurval och ett subjektivt urval tillämpas även här. Sjukhuskola, internationell grundskola för elever som enbart är tillfälligt i Sverige och anpassad grundskola har inte tagits med i valet av undersökningsgrupp.

4.4 Etiska överväganden

I studien kommer etiska ställningstaganden att göras utifrån dataskyddsförordningen (GDPR), Vetenskapsrådets etiska principer kring fyra individskydds krav och Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer kring god forskningssed.

4.4.1 Dataskyddsförordningen (GDPR)

Integritetsskyddsmyndigheten (2023) förklarar att Dataskyddsförordningen (GDPR) är en lagstiftning som syftar till att skydda varje individs grundläggande frihet och rättighet. Lagstiftningen har för avsikt att reglera behandlingen av personuppgifter. Personuppgifter innefattar samtliga upplysningar som gör en individ identifierbar, både enskilt och tillsammans med andra upplysningar. Vid behandling av personuppgifter ska det finnas personuppgiftsansvariga som ansvarar över ändamålet och medlet när personuppgifter ska hanteras (Integritetsskyddsmyndigheten 2023). I studien kommer Dataskyddsförordningen (GDPR) tas i beaktande för att skydda deltagarnas personuppgifter. Det kommer att verkställas genom att en GDPR-anmälan skickas in till Högskolan Kristianstad. Högskolan Kristianstad kommer att vara personuppgiftsansvarig, de är skyldiga att föra register över alla typer av personuppgifter som studenter på högskolan behandlar. I registerna lämnas inga personuppgifter in utan endast information om studien och dess planerade genomförande. Studien kommer att använda sig av ljudinspelningar där deltagarnas inspelade intervjuvar är identifierbara personuppgifter.

4.4.2 Vetenskapsrådets etiska principer kring de fyra individskyddskraven

Studien kommer följa de fyra individskyddskraven för att säkerställa att deltagarnas rättigheter garanteras i studien.

- *Informationskravet* innebär att deltagare i studien ska få information om studiens syfte (Vetenskapsrådet 2002). I denna studie får deltagarna information genom ett missivbrev som skickas ut. Utöver studiens syfte får deltagarna information om studiens titel, vad det innebär att delta, deltagarnas rättigheter, att studien kommer att registreras på Högskolan Kristianstad i enlighet med lagen om hantering av personuppgifter (GDPR) och vem deltagarna ska kontakta vid frågor.
- *Samtyckeskravet* innebär att deltagare själva bestämmer över sitt medverkande i studien. Det innebär att deltagandet är frivilligt, att deltagarna själva avgör hur de vill delta i studien, att deltagarna när som helst ska kunna avbryta sitt deltagande och

deltagarna skriftligen får samtycka till sitt medverkande (Vetenskapsrådet 2002). I denna studie får deltagarna samtycka till ljudupptagningen och intervjun de medverkar i. Deltagarna får ge sitt samtyckande i missivbrevet som går att läsa mer om under bilaga 2.

- *Konfidentialitetskravet* som berör empirins konfidentialitet. Det innebär att deltagarnas personuppgifter förvaras på ett säkert sätt så obehöriga inte får tillgång till materialet för att deltagarnas integritet inte ska kränkas (Vetenskapsrådet 2002). Under deltagandet i studien kommer en ljudinspelning genomföras på en mobiltelefon och sedan överförs till en minnessticka. Innehållet i minnesstickan kommer endast vara tillgängligt för studiens innehavare och berörda lärare. I samband med att det empiriska materialet transkriberas kommer deltagarnas personuppgifter att avidentifieras genom att det inspelade materialet skrivs ner och genom att kodnamn kommer användas.
- *Nyttjandekravet* som innebär att deltagarnas personuppgifter och empirin endast kommer användas i forskningsändamål i den här studien (Vetenskapsrådet 2002). I studien kommer den insamlade empirin endast att användas i forskningsändamålet och när studien är färdigställd kommer den insamlade empirin att slängas.

4.4.3 Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer kring god forskningssed

I samband med studiens genomförande är det studiens innehavare som har eget ansvar över forskningstudiens etik. Studien kommer därför att vara bedriven med god kvalitet och vara moraliskt godtagbar. Det går att utläsa i Vetenskapsrådet (2017) att vetenskaplig oredlighet har konsekvenser för tilltron till forskare och forskningsresultat. Begreppet oredlighet innebär plagiat av andra forskares texter, förfalskning av empiri, framställning av påhittad empiri eller stöld av såväl idéer som empiri (Vetenskapsrådet 2017). En annan definition av begreppet är att det är handlingar som medvetet eller ouppsatligt påverkar resultatet i en falsk riktning (Forsman 2007 se Vetenskapsrådet 2017).

I European Code of Conduct for Research Integrity Revised Edition framgår det fyra olika etiska principer som forskare bör efterleva för att säkerställa god forskningssed.

- *Tillförlitlighet* som är en princip som finns där för att säkerställa kvaliteten i forskningsstudier. Kvaliteten ska återspeglas i forskningsstudiens alla delar såsom metod och analys.
- *Ärlighet* som innebär att forskningsstudien ska bildas, genomföras, granskas, rapporteras och informeras på ett öppet, rättvist, fullständigt och objektivt sätt.
- *Respekt* måste eftersträvas i samband med att forskningsstudien genomförs inför kollegor, forskningsdeltagare, samhälle, ekosystem, kulturarv och slutligen miljö.
- *Ansvarighet* när forskningsstudien bedrivs från idé till dess att forskningsstudien är publicerad i samtliga led. Ansvarigheten sträcker sig även till eventuella konsekvenser som sker i efterhand (ALLEA 2023).

4.5 Genomförande

Ett mejl skickades till samtliga rektorer i den första beskrivna kommunen med en initial förfrågan till förskollärarna som arbetade i förskoleklasserna. Förfrågan besvarades av en förskollärare som ville veta mer och eventuellt delta i studien. Förskolläraren fick därför missivbrevet (bilaga 2) och en kopia av den offentliga utredningen om en tioårig grundskola skickad till sig. Förskolläraren skickade tillbaka en underskriven kopia av missivbrevet. Ingen av de andra 13 förfrågade förskoleklasserna i den första beskrivna kommunen svarade. I ett försök att få tag i fler intervjudeltagare valdes ytterligare en kommun eftersom strävan var att komma fram till ett resultat som utgick ifrån fler än en förskollärares uppfattning. Samtliga rektorer i den andra beskrivna kommunen kontaktades. Av de 46 förskoleklasser som tillfrågades i kommun var det ingen förskollärare som hade möjlighet att delta.

Intervjun med förskolläraren som varit villig att delta och skrivit under missivbrevet skedde på förskollärares arbetsplats i ett enskilt rum. Intervjun genomfördes genom att

intervjufrågorna (bilaga 1) ställdes, några följdfrågor tillkom och förskolläraren fick förtydliga sina svar. Förskollärarens intervjusvar ljudinspelades på en mobiltelefon. Den intervjuade förskolläraren frågade därefter sina kollegor som också var villiga att delta. Det bidrog till att ytterligare två förskollärare intervjuades. Även dessa två intervjuer genomfördes på ostörd och enskild plats. Innan intervjuernas genomförande så skrev båda förskollärarna under missivbrevet som förskollärarna fått skickat till sig i förväg. Forskningsfrågorna kompletterades med öppna följdfrågor.

4.6 Bearbetning och analys av empiri

Det insamlade materialet transkriberades genom att ljudinspelningarna skrevs ner i varsitt dokument. Varje insamlat material som skrivits ner i ett dokument, delades upp utifrån den offentliga utredningen om en tioårig grundskolan och förskollärares kompetens. Fortsatt bearbetning av empirin kommer utföras utifrån den fenomenografiska analysmodellen som sker i sju olika steg (Dahlgren & Fallsberg 1991 se Dahlgren & Johnsson 2019).

Empirin lästes noggrant igenom för att texten och innehållet skulle bli bekant i de tre transkriberade dokumenten, sedan sållades text bort som inte var relevant för de två olika fenomenen (steg ett). Empirin i dokumenten delades sedan upp utifrån om de handlade om ett och samma fenomen (steg två). När det momentet var färdigt analyserades uppfattningarna för att hitta likheter fast skilda riktningar bland uppfattningarna. De tre dokumenten skrevs sedan ut i pappersformat och varje uppfattning klipptes ut och markerades med kodnamnet F1, F2 eller F3 som symboliserade varje förskollärare (steg tre). Uppfattningarna grupperades sedan utefter likheter, trots olika riktningar. Grupperingen bildade då en kategori som lades i en hög (steg fyra). Därefter analyserades kategorierna ytterligare för att se om någon uppfattning innehållsmässigt var riktad för mycket åt ett olikt håll i jämförelse med de andra uppfattningarna i kategorin. Den enskilda uppfattningen bildade i så fall en egen kategori (steg fem). Kategorierna namngavs sedan utefter gemensamt innehåll i högar som bildats (steg sex). I det sista steget kollades kategorierna igenom och jämfördes för att säkerställa att de inte är för lik någon annan kategori och om kategorierna kunde bli färre (steg sju).

5. Redovisning av resultat

Den fenomenografiska analysen av det insamlade materialet ligger till grund för denna resultatredovisning. Resultatet är uppdelade i fenomenen den offentliga utredningen om en tioårig grundskola och förskollärares kompetens. Avslutningsvis kommer resultatet tolkas för att möjliggöra en bredare tolkning av fenomenens sammanvävda betydelse.

5.1 Den offentliga utredningen om en tioårig grundskola

Under denna underrubrik redovisas resultat kopplat till hur förskollärarna uppfattar den offentliga utredningen om en tioårig grundskola. En av forskningsfrågorna var, *hur uppfattar förskollärare den offentliga utredningen om en tioårig grundskola?* Förskollärarnas skilda uppfattningar resulterade i tio olika kategorier om fenomenet. I metodavsnittet gjordes det ett val att presentera fenomenets resultatet utifrån möjligheter eller hinder som också varit utgångspunkten i intervjuerna. Resultatet redovisas utifrån en tabell och benämningarna för varje kategori har förkortats för att tydliggöra resultatet.

Förskollärarnas uppfattningar av möjligheter med utredningens förslag

Likvärdig utbildning för elever	Färre övergångar	Fler resurser

Förskollärarnas uppfattningar av hinder med utredningens förslag

Egna fördelaktigare förslag	Rimligheten	Nödvändigheten	Otydligheten
Det förskolepedagogiska lyftet	Kunskaps- och målinriktad utbildning	Konsekvenser av fortbildningens genomförande	

Förskollärarnas uppfattningar kopplade till möjligheterna med utredningens förslag består av en fördel och en möjlighet för eleverna, men också en möjlighet för anställda i nya årskurs ett. Utredningens förslag öppnar upp förutsättningarna för att varje elev ska få tidiga stödinsatser, vilket ses som en fördel. Möjligheten för eleverna är att de enbart behöver genomföra en övergång, vilket kan skapa kontinuitet för eleverna. Det finns också en möjlighet med utredningens förslag som består av en gissning om fler resurser som kanske kan bli verklighet och underlätta för anställda i förskoleklass.

Det som uppfattas som ett hinder som kan ha en påverkan för eleverna är en kunskaps- och målinriktad utbildning. En risktendens som förskolläraren vill åberopa med elevernas välmående i fokus. Förskollärarna framhåller konsekvenser för yrkesgruppen i form av fortbildningens genomförande där risken är att förskollärare hellre väljer att arbeta i förskola eller där förskollärare placeras i förskola för att det blir för kostsamt att fortbilda yrkesgruppen. Förskollärarna uttrycker en oro för att förskolepedagogiken ska få mindre utrymme och exemplifierar det genom att peka på att grundskollärarna F-3 enbart behöver ett förskolepedagogiskt lyft. Det går att konstatera att förskollärarna har uppfattningar som bildat tre kategorier som inriktar sig mot hinder av det som står i utredningen, vilket är nödvändigheten, rimligheten och otydligheten. Det går därför att tolka det som att förskollärarna både är direkt kritiska mot det som står i utredningen och efterkommande följder av utredningen. Förskollärarna ger egna fördelaktigare förslag som uppfattas som hinder i denna studie eftersom förskollärarnas förslag inte står med i utredningsunderlaget. Förskollärarnas egna fördelaktigare förslag bidrar till en nyanserad bild och öppnar upp till möjligheter.

5.1.1 Möjligheter med utredningens förslag

En utförligare beskrivning av resultatet som framkom av bearbetningen av empirin kommer redovisas. Varje kategori av resultatet presenteras i fetstil och en beskrivning av hur kategorierna tolkades och namngavs kommer att redovisas, likaså vilka uppfattningar som bildat kategorierna och excerpter kommer att användas för att styrka resultatet vid varje kategori.

Utredningens förslag möjliggör för en likvärdig utbildning för eleverna

En uppfattning är att utbildningen blir likvärdig utbildning eftersom alla elever får rätt till det stöd de behöver.

”När jag läste sammanfattningen så tänkte jag att den stora fördelen var det här med att alla barn fick rätt till det stöd de behöver.”

Den andra uppfattningen är att eleverna får tillgång till de tidiga insatserna i ett tidigare skede än vad eleverna får idag och det uppfattas vara bättre för eleverna ur ett långsiktigt perspektiv. Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att utredningens förslag bidrar till en likvärdig utbildning för eleverna.

Fördelar med enbart en övergång för eleverna

En av uppfattningarna är att fördelen ligger i att det inte blir ett isolerat år, vilket bidrar till att eleverna får fortsätta på en utbildning som redan är inkörd när eleverna genomfört första året i grundskolan.

”Det blir inte ett isolerat år och barnen får börja på något som redan är inkört året efter, det tror jag hade varit en fördel faktiskt.”

En annan uppfattning betonar istället att pedagogerna i förskoleklass har möjlighet att följa eleverna redan i ett tidigt skede.

”Man följer barnen redan tidigt.”

Den tredje uppfattningen är att det blir färre byte av pedagoger för eleverna.

”Det blir färre byte av pedagoger.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att det finns fördelar med enbart en övergång för eleverna.

Utredningens förslag möjliggör för mer resurser till anställda i nya årskurs ett

En uppfattning är att det i framtiden kan tillkomma pengar till nya årskurs ett eftersom det blir tydligare att det behövs pengar om undervisningen planeras utifrån timmar. Den andra uppfattningen är att det finns en möjlighet att nya årskurs ett kanske får en egen idrottslärare som i sin tur bidrar till att anställda kan planera under dagtid när eleverna är på idrott.

”Möjligheterna är att det kan komma till lite mer pengar och då blir det högre status att också jobba i förskoleklass. När det blir väldigt tydligt att man måste ha så många timmar svenska och matte. Jag vet inte om man kommer lägga till idrott för det står att rörelse ska vara med. Då kan det ju bli att man får en idrottslärare och då kan det bli att man faktiskt kan planera under dagtid när barnen går på idrott. Idag har vi ju alla ämnen, det är bra för barnen. Barnen provar successivt och övar med oss i alla moment, sen så vet de väldigt väl när de börjar ettan. Men i framtiden så kanske det blir så att man tänker sig att de får en kursplan och då ska de ha så mycket svenska, så mycket matte och så mycket idrott. Då kanske vi kan få mer pengar för då blir det timmar och det blir tydligare att det behövs mer pengar.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att utredningens förslag möjliggör för mer resurser till anställda i nya årskurs ett.

5.1.2 Hinder med utredningens förslag

En utförligare beskrivning av resultatet som framkom av bearbetningen av empirin kommer redovisas. Varje kategori av resultatet presenteras i fetstil och en beskrivning av hur kategorierna tolkades och namngavs kommer att redovisas, likaså vilka uppfattningar som bildat kategorierna och excerpter kommer att användas för att styrka resultatet vid varje kategori.

Egna fördelaktigare förslag på hur utbildningen hade kunnat organiseras

Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

I en uppfattning framgår det att inte hade behövt bli en tioårig grundskola. Istället skulle huvudmannen kunnat ta ansvar för organiseringen av utredningens förslag redan nu.

”Jag tänker att det är en organisationsfråga. Man skulle kunna organisera det på det sättet redan nu utan att det ska bli ett tionde skolår, det beror väldigt mycket på huvudmannen.”

En annan uppfattning är att ett bättre förslag hade varit om utbildningen organiserades utifrån att förskoleklassen och nuvarande årskurs ett slogs samman eller om en förskollärare, en grundskollärare och en fritidspedagog arbetade tillsammans för att olika kompetenser ska finnas med i arbetslaget.

”Man skulle kunna organisera om det, om man till exempel hade jobbat F-etta eller att man i förskoleklass har olika kompetenser, en förskollärare, en grundskollärare, en fritidspedagog så får man också den kompetensen.”

I den tredje uppfattningen betonas det istället att det viktiga är att stärka samverkan mellan förskoleklassen och lågstadiet. Det kan vara ett förslag som är avgörande för barnens trygghet och lärande.

”Vad gäller matematiken ser vi att vissa elever dippar i trean. Därför har vi lagt fokus på matematiken för de har inte grundstenarna. Jag menar att vi måste ju gå på fortbildningen så vi gör rätt. Men då menar vår chef att vi gör redan rätt, så det är inte vi som behöver utbildas. Men någonstans på den här kedjan som ska göras så känns det som att ja, tillsammans hade vi nog behövt veta. Grundskollärarna där inne i ettan, tvåan och trean behöver veta vad vi gör för att vi ska veta att det blir det rätta vi gör. Vi hade behövt komma överens på riktigt. Vi har gjort ett sånt dokument över vad vi gör på denna skola. Vi pratar så sällan vid, vi hade behövt prata mycket mer och praktiskt kanske visa vad det är vi gör. Då hade det nog varit en mer trygghet, för det kan ju vara så att de inte vet vad vi gör, så de tror inte vi gör någonting så de börjar med allt vad vi har gjort och då är ju inte konstigt om barnen tröttnar, springer ut och så tappar de dem eller vad de nu hittar på för små bus därinne. Det är jättesorgligt. De behöver bara veta vad vi gör så att de tar vid där vi slutar istället. När vi har specialpedagogen som går från F och så hela vägen upp till fem så säger hon alltid, ni gör så rätt och ni gör precis det

man ska göra och ni är så tydliga och ni gör det praktiskt så vi känner ju inte att vi gör fel på något sätt. Det är bara det vi kanske ska förmedla vad vi gör till andra.”

Den fjärde uppfattningen är att en gynnsam kombination hade varit om en förskollärare och en grundskollärare F-3 arbetade tillsammans för att på ett bättre sätt organisera elevernas utbildningen.

”Om vi nu leker med tanken att man har en grundskollärare och en förskollärare, då får du in båda delar. Man skulle önska den kombinationen, men inte att fortbilda förskollärarna utan det är grundskolläraren som i så fall stod för den biten i planeringen, men att man hjälptes åt med genomförandet.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna har egna fördelaktigare förslag på hur utbildningen hade kunnat organiserats.

Ifrågasätter utredningens rimlighet

En uppfattning är att allt som nya årskurs ett ska innehålla kommer bli svårt att hinna med på tre timmar, eleverna har det mer förspänt idag.

”Något som jag reagerade på också är det här med tre timmar. Det skulle innehålla svenska, matte men också alla annan lek och allting så för mig blir det väldigt kort tid om man ska få in alla bitarna på de tre timmarna. Så då tycker jag nästan att våra barn borde ha det mer förspänt idag.”

En annan uppfattning är att den nuvarande utbildningen redan har alla ämnen inplanerade och att något annat sätt inte vore rimligt. En tredje uppfattning är orimligheten i att organisera utbildningen utefter kortare ämnesrelaterade pass.

”Det är jättebra med tre timmar och att det ska vara fokus på matte och svenska. Vi har redan det ganska mycket och sen så står det också väldigt tydligt att skapande, rörelse, natur och alla de andra ämnen ska vara kvar. Det kommer ju inte kunna bli att man har svenska och matte i tre timmar per dag utan man kommer ju ändå få slira och få in svenskan och matten i

sin verksamhet. När de då säger att de ska räkna ut hur många timmar som man ska ha svenska och matte, om man tänker att man ska vara mer skolifierad, då kommer man räkna i 20 minuters pass eller lektioner och jag vet inte om det går att göra så. Om det går att räkna så på så här små barn. Tre timmar är lång tid om jag räknar på vad de andra går i skolan så har de ju fritidspass inskjutet i de här timmarna. Vi har verksamhet ifrån kl. 08.20 är det till kl. 13.50 och då har vi lunch, vi har rast, vi har rörelse, fri lek och så har vi ett stort pass på förmiddagen med undervisning som ungefär varar i två timmar, men med rörelse inskjutet där barnen får springa ett varv runt huset och fruktstund för att pausa. Jag känner inte att det kommer kunna bli jättestor skillnad.”

En fjärde uppfattning är att grundskolor kommer att lida av stora ekonomiska förluster eftersom förskollärare är anställda på semestertjänst och därför också arbetar på fritids. Om förskollärarna inte längre finns att tillgå kommer grundskolorna att behöva anställa grundskollärare med inriktning mot arbete i fritidshem. Det bidrar därför till ökade kostnader. Förskollärare bidrar också till kontinuiteten för eleverna under hela vistelsen i grundskolan.

”En grundskollärare i skolan är anställd på ferietjänst. Ferietjänst innebär att de slutar när skolan slutar, sedan har de inte fritids. Det innebär att det blir dyrare för någon måste ta över. En fritidspedagog kommer in då och tar över, medans vi som är förskollärare oftast har semestertjänst. Då jobbar vi både med omsorgsbiten på fritids och i förskoleklass på dagen, då kan vi bli den här röda tråden för barnen hela dagen. Därför är det ju så mycket bättre egentligen att barnen har en förskollärare i denna ålder. De behöver mycket mer omsorg än andra äldre barn. De äldre barnen går ofta hem själv när föräldrarna ringer, här blir man hämtad av sin förälder och därför har man längre vistelsetider. Då behöver skolan ha mer personal här, som är här hela dagen. Därför tror jag att en grundskollärare blir för dyr, för då måste du ha ytterligare en person som kommer på eftermiddagen och tar över klassen så därför tror jag en förskollärare är bättre ekonomiskt att ha i förskoleklass.”

En femte uppfattning är att förskollärares kompetens är bättre anpassad för åldersgruppens undervisning. En stor utmaning för grundskollärare är att ena dagen arbeta med elever som går i klass fyra och nästa dag göra ett jättestort hopp och arbeta med elever som är i sexårsåldern.

”Det här att komma ihåg hur de är när de börjar. Det är jätte viktigt! Lämna du teor, i nästa fall fyror, blir det ju då i framtiden, så ska grundskolläraren kunna backa sin hjärna efter den har varit i klass fyra, sen backa till en sexåring som ska tas emot nu, hur är det man gör när man tar emot en sexåring. Där tror jag vår kompetens är mycket bättre än vad man tänker sig.”

En sjätte uppfattning är att grundskollärare måste ha förståelse för att elever i sexårsåldern inte kan arbeta i korta pass. Istället måste grundskollärarna vara följsamma för elevers lärandeprocess och utforskande. En sjunde uppfattning är att eleverna har lättare att lära genom ett tematiskt arbetssätt, där eleverna lär sig om flera olika ämnen samtidigt och också får möjlighet att avsluta det de påbörjat. Det skapar mindre konflikter med eleverna när de får möjlighet att göra färdigt det de påbörjat.

”Jag tror att grundskollärarna behöver ha mer tänk av att vara där barnen är, inte att nu är det ett litet pass här och sen så fortsätter vi med det passet imorgon med ett annat litet pass. Småbarn behöver och arbetar bättre i tema, idag gör vi detta och så blir barnet inte färdig så vill barnet gärna fortsätta göra färdigt. Det går inte avbryta, det blir väldigt små snuttar med pass och barn är inte i små snuttar egentligen. De blir jätteirriterade om det blir fri lek en liten stund, de bygger upp någonting och sen måste de plocka undan igen. De vill leka färdigt. Jobbar vi med att måla eller någonting och då vill de göra färdigt, innan de går vidare med nästa moment. Det är väldigt svårt att sätta en klocka och säga, nu har vi svenska i 20 minuter och sen säga nej, ni hann inte färdigt så lägg det i lådan så fortsätter vi imorgon med det. Man måste vara där de är, de behöver göra klart och känna att de lyckas med att bli färdiga. När de får en annan sak att göra, då är det jättesvårt att ta upp det där som de skulle färglägga färdigt för då blir inte det roligt att göra det klart.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att utredningen är orimlig.

Ifrågasätter utredningens nödvändighet

En uppfattning är att det inte kommer bli särskilt stor skillnad på elevernas utbildning eftersom de som arbetar i nya årskurs ett ändå måste möta eleverna där de är.

”Jag kommer göra något jättemycket annorlunda för barnen måste man måste möta de där de är ändå och det gör vi redan.”

En annan uppfattning är att förskollärares stora fokus redan är läs och skriv samt matematik i förskoleklassen, fast på ett lekfullt sätt.

”Vårt stora fokus är ju läs och skriv och matematik redan som det är, även om det är väldigt mycket lekfullt i vår verksamhet i förskoleklass idag.”

En tredje uppfattning är däremot att namnskillnaden inte tillför något och ifrågasätter vad utredarna egentligen vill uppnå.

”Jag tänker att det är en organisatorisk fråga, hur man kan organisera sig på skolorna. Istället för att det behöver bli en förändring vad man kallar förskoleklass för eller inte kallar det för. Förskoleklassen är ju fortfarande obligatoriskt nu som det är, så det är ju egentligen en tioårig skola bara det att man väljer att kalla det förskoleklass nu och år ett sen, för mig är det lite luddigt vad man vill uppnå.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att förskollärarna uppfattar att utredningen är onödig.

Ifrågasätter det förskolepedagogiska lyftet som grundskollärarna i F-3 enbart behöver gå

En uppfattning är att det är egendomligt att förskollärarna behöver komplettera med högskolepoäng medan grundskollärarna F-3 bara ska gå ett lyft. En annan uppfattning är att fokuset på förskollärares fortbildning är anmärkningsvärt eftersom nya årskurs ett fortfarande ska innehålla förskolepedagogik. Framförallt eftersom vissa av eleverna är yngre inombords än vad deras ålder anger.

”Det är ju märkligt att man lägger mycket fokus på vad förskolläraren behöver mer, men inte så mycket fokus på vad grundskolläraren behöver för att kunna möta upp. För att det står ju fortfarande väldigt tydligt att man ska jobba med både skolans pedagogik och förskolans pedagogik. Förskolans pedagogik är inte en helt enkel pedagogik, utan där bör man faktiskt fundera över hur gör man för att det ska vara lekfullt, lätt och ändå nå målet. Man hade nog behövt fortbilda grundskollärarna också som ska jobba med de yngre barnen. För barnen är rätt så små när de börjar eller mycket små, en del är väldigt små. De kan vara fem år, men de kan ju nästan vara ett år yngre i sinnet, då är man bara fyra år och då gäller det ju att man verkligen kan förstå att man inte bara kan ställa krav. Utan eleverna är inte längre, de är små.”

En tredje uppfattning är en undran om grundskollärare F-3 har tillräcklig kunskap för att arbeta i nya årskurs ett eftersom de inte fått omsorgspaketet i sin utbildning som behövs i denna ålder.

”Jag är inte så säker på att en grundskollärare har hela det här omsorgspaketet som man behöver ha med sig när man är fem år. Vi har ju jättemånga som kissar på sig hela tiden och det är bara till att acceptera, så är det. De är små, det är nya platser och de har svårt att avbryta sina lekar och gå in på toaletten. Man måste vara där och hjälpa till hela tiden. När de är äldre, då finns inte det problemet.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att utredarnas val att enbart låta grundskollärarna F-3 genomgå ett förskolepedagogiska lyft är anmärkningsvärt och egendomligt.

Konsekvenser av en kunskaps- och målinriktad utbildning

En uppfattning är att elever också behöver utveckla andra förmågor än matematik samt läs och skriv. Det finns en oro att det glöms bort i den rådande kravbilden.

”Detta är det första barnen möter av skolans värld för mig är det jätte viktigt med att bygga relationer, social kompetens och att man får en positiv och bra bild av skolan, sen är det självklart så ska vi jobba med matematik, svenska, läs och skriv, men för mig är det primära att man bygger relationer och att de får en bra bild av skolan att den är lustfylld. Jag
Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

tänker att med det nya förslaget är det mycket mer fokus på bara lärandet och att det sociala kommer kanske lite i andra hand. Risken är att det blir mer krav tidigare på barnen och det upplever jag också när vi tar emot eleverna i förskoleklass. De är på så väldigt olika nivå, det kan bli tufft då att redan direkt ha sådana krav på sig liksom att man ska prestera, så det är kanske hindret, att man jobbar mindre med det relationella och mer med kunskapsutvecklingen att det inte går hand i hand.”

En andra uppfattning är att det inte finns någon förvåning över utvecklingen eftersom skolan är en spegling av samhället. Fokus borde istället läggas på barnens personliga utveckling, psykiska mående, samspel och förståelse för andra.

”Skolan är en spegling av samhället och så som samhället ser ut idag så tycker jag att man bör lägga mer fokus på att stärka självkänsla känna att man duger som man är, just det här tycker jag är det viktigaste. Det är mycket med psykisk ohälsa, krig, tråkigheter och där tänker jag att skolan har en stor del i att kunna jobba med barnen och få dem att känna att de är bra som de är och att man får se på olikheter att olika är bra och att man jobbar med socialt samspel och relationer det är jätteviktigt. Jag är lite rädd att man tappar den delen och bara lägger fokus på kunskap för vi har ju faktiskt ett demokratiskt uppdrag i skolan också.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att det finns konsekvenser av en kunskaps- och målinriktad utbildning.

Utredningen är otydlig

En uppfattning är att utredningen är otydlig eftersom det inte står vad som ska förtydligas i läroplanen så att förskolläraren kan göra en bedömning ifall yrkesgruppens kompetens räcker till för att undervisa i nya årskurs ett eller om det behöver en kompletterade fortbildning.

”Jag hade man velat ha lite tydligare beskrivning kring exakt vad som ska förtydligas i läroplanen, för att man skulle kunna känna okej räcker min kompetens som förskollärare till att undervisa i det nya år ett eller är det verkligen så som förslaget säger att vi behöver komplettera vår kompetens. Jag kan känna att det känns lite som att det är lite för tunn Högsolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

information för mig att kunna ta ställning liksom hur jag själv ska kunna ta ställning till om min kompetens räcker eller inte.”

I en annan uppfattning framgår det att förskolläraren vill veta vad som ska ändras i läroplanen för att se om det kan gynna elevernas utveckling.

”Man säger att man vill göra om det här för att ge barnen större förutsättningar till kunskap, men exakt vad i läroplanen kommer man att ändra för att det ska gynna barn och elever.”

En tredje uppfattning är att förskollärares uppfattning borde efterfrågats när utredningen genomfördes.

”Jag vill fortsatt poängtera att man kanske skulle pratat med förskollärare först innan man kom med det här förslaget, så det känns inte som man har gjort det riktigt.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att utredningen är otydlig.

Konsekvenser av fortbildningens genomförande

En uppfattning är att det blir svårt att fortbilda förskollärare eftersom någon måste ersätta dem. Det blir därför enklare för rektorn att anställa en grundskollärare istället och placera förskolläraren i förskolan.

”Frågan är om det finns personal om man nu tänker sig att man ska fortbilda förskollärarna, alla kan ju inte gå på en gång. Vi är sex förskollärare här, det går två i var omgång. Det kommer ta ett tag ändå och gå igenom detta, så säg att det man tänker sig då måste man bli ersatt av någon annan. Då är det ju frågan, är det då inte lättare att ta en grundskollärare och så får förskollärarna jobba i förskolan istället? Jag är lite rädd att det blir en lättare väg. Och så blir det mindre av förskolepedagogiken för då har man slussat bort förskollärarna för att det blir dyrt att fortbilda dem så därför tror jag att det kan vara lättare.”

En annan uppfattning är att fortbildningen leder till att förskollärare också får arbeta med äldre elever i grundskolan och frågan är om alla förskollärare är intresserade av det.

Förskolläraren har personligen inget intresse av att arbeta med äldre barn och kommer därför gå över till förskolan. Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att det finns konsekvenser av fortbildningens utfall.

5.2 Förskollärares kompetens

Under denna underrubrik redovisas resultat kopplat till hur förskollärarna i förskoleklass uppfattar kompetensen hos sin yrkesgrupp i relation till utbildning i förskoleklass. Den andra forskningsfrågan var, *hur uppfattar förskollärare i förskoleklass, kompetensen hos sin yrkesgrupp i relation till utbildning i förskoleklass?* Förskollärarnas skilda uppfattningar resulterade i åtta olika kategorier om fenomenet. I metodavsnittet gjordes det ett val att presentera resultatet utifrån kompetens som förskollärare har som fördel och kompetens som förskollärare behöver utveckla. Uppdelning användes också i utformandet av intervjufrågor. Resultatet redovisas utifrån en tabell och benämningarna för varje kategori har förkortats för att tydliggöra resultatet.

Förskollärarnas uppfattningar av kompetens som yrkesgruppen har som fördel

Förskolepedagogik	Olika förhållningssätt	Särskilt lämpad kompetens för förskoleklassen	Hur utbildningen kan utformas för att uppnå hög kvalitet

Förskollärarnas uppfattningar av kompetens som yrkesgruppen behöver utveckla

Uppdatering av yrkeskompetens	Undervisning utifrån barn med särskild begåvning	Kunskap som fortbildningen innefattar	Lågstadiets arbetssätt

Kategorierna som framkom med koppling till förskollärarnas uppfattningar av kompetens som förskollärare har som fördel, kan ur en första anblick tyckas vara fullgod för utbildningen med åldersgruppen i förskoleklassen. När fördelarna ställs i kontrast till det förskollärare behöver utveckla blir det tydligt att det finns utvecklingsutrymme, men förskollärarnas kompetens uppfattas vara något som berikar förskoleklassen. Två av utvecklingsmöjligheterna går att tolka som en organisationsfråga, nämligen uppdatering av yrkeskompetens och avsaknad av kunskap om lågstadiet arbetsätt. Det är en organisationsfråga eftersom huvudmannen bör ansvara för att tillgodose uppdateringen av yrkeskompetensen och bör ansvara för att kommunikationen mellan arbetslag och årskurser fungerar på ett funktionellt sätt. Fortbildnings utvecklingsområden och undervisning utifrån elever med särskild begåvning är något som förskollärare behöver utveckla kompetens och få fortbildning i för att höja förskoleklassutbildningens kvalitet ytterligare.

5.2.1 Kompetens som förskollärare har som fördel

En utförligare beskrivning av resultatet som framkom av bearbetningen av empirin kommer att redovisas. Varje kategori av resultatet presenteras i fetstil och en beskrivning av hur kategorierna tolkades och namngavs kommer att redovisas, likaså vilka uppfattningar som bildat kategorierna och excerpter kommer att användas för att styrka resultatet vid varje kategori.

Förskollärare besitter förskolepedagogisk kompetens som ingriper flera olika kompetenser

En uppfattning är uttryckligen förskolepedagogik, men också praktiskt lärande.

”Sluta sitta med matteböcker och skriv tal efter tal, jobba praktiskt, laborera praktiskt och det är precis så vi gör och det är så man gör i förskolepedagogiken. Man laborerar, testar och kommer fram till saker och sen så naturligtvis desto äldre barnen är, desto mer för de ju anteckningar själva på papper och då behövs ingen mattebok.”

En annan uppfattning är lustfyllt lärande, varierat lärande och kreativt lärande.

”Förskollärare behöver nog sträcka på sig lite och säga att de är bra på saker, att de är kreativa på att hitta på oerhört många roliga saker som gör att barnen blir inspirerade att lära sig. Jag kan känna att det arbetsätt som vi har att det är lustfyllt och man lockar och man inspirerar och man gör på olika sätt med olika metoder men ändå håller fokus på vad det är vi tränar på och då tycker barnen är roligt och de lär sig jättelätt saker.”

En tredje uppfattning är lekbaserat lärande.

”Jag tror egentligen att vi har en oerhört god kompetens för förskoleklassen. Jag är helt övertygad om att vi har den förmågan och den inlevelsen i vårt yrke så att vi kan förmedla det som ska förmedlas på ett lekfullt sätt. Det är jag helt övertygad om. Sen är det ju det där, vad som ska läras ut. Den biten måste man foga in det på ett roligt sätt som barnen taggar igång på.”

En fjärde uppfattning är upplevelsebaserat lärande.

”Om man tänker sig att man bara har ett klassrum och ritar en bild hur man planterar och sen tänker att det bra med det. Då tänker jag nej, nej, in med jord och sånt. Vi höll på med kompost precis och tog in maskar så alla kunde prova och hålla en mask. Det är jätteviktigt att titta hur en mask ser ut när den bajsar så man ser att det är jord som den bajsar och då vet eleverna det. Jag tycker det praktiska är viktigare än att sätta in ett papper som redan var färdigt i pärmen som barnen bara färglade.”

Utifrån uppfattningarna ifrån detta resultat går det att uppfatta att lustfyllt lärande, lekbaserat lärande, kreativt lärande, varierat lärande, praktiskt- och upplevelsebaserat lärande är tongivande för förskollärares förskolepedagogiska kompetens. Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att förskollärare besitter kompetens om förskolepedagogik som ingriper flera olika kompetenser.

Förskollärare har kompetens om pedagogiska förhållningssätt

En uppfattning är att förskollärare håller sig ajour med ny forskning och vågar prova nya saker.

”Vi skruvar ju hela tiden på undervisningen så fort det kommer nya rön. Man måste våga sätta sig in i nya saker som man kan använda sig av.”

En annan uppfattning är att förskollärare besitter medforskande kompetens och värdet i en lek- och lustfylld utbildning.

”Vår verksamhet ska vara lekfull och det ska inte bli för mycket skola utan man leker in kunskap på ett annat sätt i förskoleklass än vad man gör i skolan sen, inte så mycket förmedlingspedagogik utan vi gör det tillsammans, vi utforskar.”

En tredje uppfattning är ledarskapskompetens som gynnar deras yrkesutövande.

”Man måste ha en tydlig ram över vad det är man ska träna på så att man inte tappar viktiga byggstenar.”

En fjärde uppfattning är relationskompetens. Utifrån uppfattningarna ifrån detta resultat går det att uppfatta att förskollärare besitter kompetens om pedagogiska förhållningssätt såsom medforskandekompetens, ledarskapskompetens och relationskompetens och kompetens om nödvändigheten att hålla sig ajour och prova nya saker. Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att förskollärarna har kompetens om pedagogiska förhållningssätt.

Förskollärare har kompetens som är särskilt lämpad för förskoleklassen och åldersgruppen

En uppfattning är att förskollärare besitter kompetens om elevernas tidigare utbildning och därför har lättare för att möta eleverna när de kommer till förskoleklassens utbildning. En annan uppfattning är att förskollärare besitter kompetens om övergången mellan förskola och skola.

”Vår kompetens är framförallt att vi har en kunskap om deras tidigare utbildning så vi vet var de kommer ifrån och vad de har fått för utbildning med sig till skolan. Då känns det som

att vi på ett annat sätt än grundskollärarna kan möta eleverna tidigt i skolan och vara en brygga mellan förskola och skola, det tror jag är viktigt för barnen.”

Ytterligare en uppfattning är att eleverna utvecklar en mängd olika förberedande förmågor i förskoleklassen, vilket innebär att förskollärare besitter en förberedande kompetens.

”När vi lämnar över våra elever till ettan tycker vi de kan allt. De är superbra, de har allt. De kan gå på gymnastik, de hittar på skolan, de är socialt trevliga mot varandra i gruppen. De vet hur de ska följa en instruktion, de kan stå på led, de kan gå i matsalen, de kan dela maten. Det är mycket de helt plötsligt kan som de har fått öva i grupp. De var vingliga allihop för de hade aldrig varit tillsammans, aldrig varit en grupp, aldrig varit på skolan och det var mycket klurigt i början för dem. Grundskollärarna kommer sakna oss om vi inte är kvar längre. Vi vet hur man är när man är liten. De har inte läst en femåringsutveckling eller fyraåringsutveckling. Man behöver ner där ibland och vända innan vi stegar uppåt.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att förskollärare har kompetens som är särskilt lämpad för förskoleklassen och åldersgruppen.

Förskollärare har kompetens som är nödvändig för att utforma en utbildning av hög kvalitet

En uppfattning är att förskollärare besitter didaktisk- och ämnesdidaktisk kompetens.

”De flesta förskollärarna har ju fått mycket estetiska ämnen med sig som bild, form, drama, natur och jättemycket sådant. Det är en fördel för det är mycket lättare att våga gå utanför dörren om du vet att det här är lika viktigt som att sitta här inne och titta på en film om det. Det tror jag förskollärare har i ryggmärgen för att de har en bättre kunskap om det.”

En uppfattning är att förskollärare besitter kompetens om dokumentation och utvärdering, förskollärare förstår också vikten av att engagera eleverna i undervisningen för att främja lärandet. En annan uppfattning är att förskollärare besitter kompetens om barns inflytande och

delaktighet. Förskollärare besitter också kompetens om anpassningar utefter barns förutsättningar och behov.

”Jag tänker att man har fått med sig det här utforskade och att man utvärderar. I sin planering har man med utvärdering och dokumentation från barnens synvinkel så det är inte vi pedagoger som sätter oss ner och planerar. Utan man har en tanke sen reflekterar, dokumenterar och tittar man på vad barnen intresserar sig för och hur dom lär sig bäst sen planerar vi utifrån det. Jag tror att man har en annan ingångspunkt som förskollärare än man har som grundskollärare. Så jag tänker att det kanske är fördelaktigt när det gäller arbetet i förskoleklass, det är mer lust och lekfullt.”

En uppfattning är att förskollärare besitter kompetens om kunskapsmål, läroplan och kartläggning.

”Vi vet vad de kan när de börjar för vi tittar lite vad de kan då med kartläggningen. Sen ser vi vad de kan innan vi släpper dem, då har det bara gått mellan nio och tio månader och ändå har de lärt sig jättemycket.”

En uppfattning är att förskollärare besitter kompetens om värdegrundsarbete. Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att förskollärare har kompetens som är nödvändig för att utforma en utbildning av hög kvalitet.

5.2.2 Kompetens som förskollärare behöver utveckla

En utförligare beskrivning av resultatet som framkom av bearbetningen av empirin kommer att redovisas. Varje kategori av resultatet presenteras i fetstil och en beskrivning av hur kategorierna tolkades och namngavs kommer att redovisas, likaså vilka uppfattningar som bildat kategorierna och excerpter kommer att användas för att styrka resultatet vid varje kategori.

Förskollärare skulle kontinuerligt behöva uppdatera sin yrkeskompetens

En uppfattning är att förskollärare aldrig blir fortbildade på samma sätt som grundskollärare F-3.

”Vi blir aldrig fortbildade på samma sätt som en grundskollärare och det kan ju ibland kännas lite tröttsamt.”

En annan uppfattning är att det borde vara mer kontinuerligt uppdatering av förskollärares yrkeskompetens så att de kan vidareutvecklas och föreslår ett lärarlyft var femte år. Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att yrkesgruppen är i behov av kontinuerlig uppdatering av yrkesgruppens kompetens.

Förskollärare behöver utveckla sin kompetens om hur de kan undervisa elever med särskild begåvning

En uppfattning är att förskollärare saknar kompetens att undervisa i svenska och matematik, framförallt i förhållande till elever med särskild begåvning.

”Sen tycker jag att det är väldigt bra att få en bättre utbildning när det gäller både svenska och matte, för det jag kan känna är brist idag. Barnen som är väldigt duktiga, de har vi inte kompetens till. Vi har ett väldigt bra arbetssätt absolut, men att möta de duktiga barnen där är vi nog inte riktigt.”

Förskollärares uppfattning i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att yrkesgruppen behöver utveckla kompetens om hur de kan undervisa barn med särskild begåvning.

Förskollärare har användning av den kompetens som utredningen föreslår

En uppfattning är att förskollärare förmodligen är för snabba med att gå vidare till nästa steg vid undervisning i matematik.

”Jag tror att vi som jobbar i förskoleklass har galopperat på lite för fort för att det alltid är barn som har jättelätt för allting, men ibland måste man hålla i det grundläggande lite längre. Jag tror att vi är lite snabba och galopperar på för att vi tycker att några barn kunde och då tar vi nästa steg, men då de som inte är med på banan, de tappar vi helt och då blev de inte upptäckta och får inte sin grund. Det är inte förrän i mellanstadiet förrän det blir väldigt tydligt att de fattas grundstenarna för då blir det genast för svårt att bara hanka fram. Därför tror jag att det är viktigt att man tar det sakta, sakta. Jag tror att om förskollärare hade gått fortbildningen med 15 högskolepoäng i matematik, så hade de nog varit väldigt tydliga med det. Att det är grunden som är allra viktigast och hur mycket vi egentligen ska jobba med den.”

En annan uppfattning är att förskollärare har en fullgod kompetens, men att den kan kompletteras. I så fall är det viktigt att fortbildningen håller hög kvalitet och är på rätt nivå.

”Jag tycker vi har en jättebra utbildning, men som sagt den kunde absolut kompletteras då gäller det att det är väldigt bra kvalité, att det verkligen är det här med läs och skriv och matte som man får, så det inte är på alldeles fel nivå.”

Likheter i förskollärarnas skilda uppfattningar i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärarna uppfattar att förskollärare har användning av fortbildningen.

Förskollärare saknar kompetens om lågstadiets arbetssätt

En uppfattning är att ett samarbete mellan förskollärare och grundskollärare F-3 hade underlättat för elevernas skolgång eftersom förskollärarna fått förståelse och vetskap om hur de ska utforma utbildningen på bästa sätt.

”Sen är det klart att man hade kunnat haft ett nära arbete och samarbete med grundskollärarna i årskurs ett och vetat hur de jobbar årskurs ett, då hade vi kanske kunnat förbereda barnen lite bättre inför årskurs ett.”

Den en skilda uppfattning i denna kategori bidrar till tolkningen att förskollärare uppfattar att yrkesgruppen saknar kompetens om lågstadiets arbetssätt.

5.3 Sammanvävt resultat av studiens fenomen

Studiens två fenomen är förskollärares kompetens och den offentliga utredningen om en tioårig grundskola. Delar av resultatet som presenterats av de två berörda fenomenen kommer bearbetas vidare för att möjliggöra för en sammanvävd tolkning av resultatet.

Utifrån förskollärarnas uppfattningar råder det ingen tvekan om att förskollärare besitter kunskap som är fördelaktig för förskoleklassens utbildning i form av bland annat förskolepedagogik, lustfyllt lärande och relationell kompetens. Förskollärarna tar också upp viktiga faktorer av elevers välmående eftersom de uppfattar att utredningens förslag kan ge avkall på elevers mående i grundskolan med den ökande kravbilden. Det blir därför förståeligt att förskollärares lek- och lustfyllda lärande är relevant för elevernas lärande, trivsel och meningsfullhet.

Förskollärarna i denna studie hade flera egna förslag på hur utbildningen kunde organiseras på ett bättre sätt. Förskollärarna föreslog bland annat att både en förskollärare och en grundskollärare skulle kunna arbeta i förskoleklassen. Med åtanke på att förskollärarna uppfattade att yrkesgruppen saknade insikt i lågstadiets arbetssätt, men att yrkesgruppen besitter förskolepedagogisk kompetens så blir förskollärarnas förslag rimligt eftersom det ökar samarbetet och möjliggör för förskolepedagogiken att fortsätta ta plats.

6. Sammanfattande analys av resultat

Utifrån Dahlgrens och Johnssons (2019) förklaring av *fenomenografien* som metodansats har resultatet formats av förskollärarnas kvalitativt skilda *uppfattningar* och bildat *kategorier*. Förskollärarnas varierande uppfattningar bildar ett *utfallsrum* om de två olika *fenomenen* (Dahlgren och Johnsson 2019). Avsnittet kommer delas upp utifrån de två fenomenen och resultatet kommer att sammanfattas och analyseras utifrån de teoretiska begreppen.

6.1 Analys utifrån den offentliga utredningen om en tioårig grundskola

Sammanlagt skapades tio kategorier ifrån förskollärarnas kvalitativt skilda uppfattningar av fenomenet den offentliga utredningen om en tioårig grundskola. Samtliga kategorier representerar utfallsrummet av uppfattningar som förskollärarna uppfattade.

De tio kategorier som representerar resultatet och utfallsrummet är: utredningens förslag möjliggör en likvärdig utbildning för eleverna, fördelar med enbart en övergång för eleverna istället för två övergångar, utredningens förslag möjliggör mer resurser till anställda i nya årskurs ett, egna fördelaktigare förslag på hur utbildningen hade kunnat organiseras, ifrågasätter utredningens rimlighet, ifrågasätter utredningens nödvändighet, ifrågasätter det förskolepedagogiska lyftet som grundskollärarna i F-3 enbart behöver gå, konsekvenser av en kunskaps- och målinriktad utbildning, utredningen är otydlig, konsekvenser av fortbildningens genomförande.

Varje kategori har koppling till fenomenet och dess påverkan på förskoleklassutbildningen, men med skilda utgångspunkter. Den uppfattningen som skiljer sig åt är att förskollärarna kom med egna förslag på hur utbildningen kunde organiseras istället för det som står som förslag i utredningen. Tre av kategorierna är ifrågasättande av utredningens förslag. Två av kategorierna är fördelar med utredningens förslag. Två av kategorierna är möjligheter som förskollärarna uppfattat av utredningens förslag. Två av kategorierna representerar eventuella konsekvenser av utredningens förslag. En av kategorierna är riktad mot utredningsunderlaget som uppfattas som otydligt för läsaren.

6.2 Analys utifrån förskollärares kompetens

Sammanlagt skapades åtta kategorier ifrån förskollärarnas kvalitativt skilda uppfattningar av fenomenet förskollärares kompetens. Samtliga kategorier representerar utfallsrummet av uppfattningar som förskollärarna uppfattade.

De åtta kategorier som representerar resultatet och utfallsrummet är: förskollärare besitter förskolepedagogisk kompetens som ingriper flera olika kompetenser, förskollärare har kompetens om pedagogiska förhållningssätt, förskollärare har kompetens som är särskilt lämpad för förskoleklassen och åldersgruppen, förskollärare har kompetens som är nödvändig för att utforma en utbildning av hög kvalitet, förskollärare skulle kontinuerligt behöva uppdatera sin yrkeskompetens, förskollärare behöver utveckla sin kompetens om hur de kan undervisa elever med särskild begåvning, förskollärare har användning av den kompetens som utredningen föreslår, förskollärare saknar kompetens om lågstadiets arbetssätt.

En av kategorierna som skiljer sig åt är att förskollärare kontinuerligt skulle behöva uppdatera sin yrkeskompetens. Uppfattningarna som bildat kategorin är relevanta i förhållande till fenomenet, men säger egentligen inget om förskollärares kompetens utan snarare behovet av uppdatering av kompetensen. Tre av kategorierna är också kopplade till utvecklingspotential för förskollärare, men med specifika områden att utveckla såsom undervisning av elever med särskild begåvning, lågstadiets arbetssätt och kompetens som utredningen föreslår. Fyra av kategorierna kretsar kring kompetens som förskollärare besitter och ingriper flera kompetenser som förskollärarna uppfattade. Samtliga kompetenser är centrala för förskollärares yrkeskompetens.

7. Diskussion

I detta avsnitt kommer tidigare forskning från litteraturgenomgången att diskuteras med utgångspunkt i denna studies resultat. Det möjliggör att resultatet bearbetas ytterligare och ger nya perspektiv om studiens resultat. Tidigare forskningsstudier har påverkat föreliggande studies diskussion där en bredare tolkning kunnat göras med stöd i de tidigare forskningsstudiernas resultat som redovisats. De tidigare forskningsstudierna har därför använts i ett jämförande syfte eller använts för att komplettera föreliggande studies resultat. De nyckelbegrepp som lyfts i tidigare forskningsstudier är: skolifiering, övergång, lek, kompetens, lärande, undervisning, förskoleklass. Dessa begrepp är en länk mellan den tidigare forskningen och föreliggande studies diskussion.

7.1 Diskussion utifrån både den offentliga utredningen om en tioårig grundskola och förskollärares kompetens

En möjlighet som förskollärarna uppfattade var att eleverna fick rätt till tidigare stödinsatser än vad de får i högre grad i dagens förskoleklass. Ackesjö och Persson (2019) har i sin redogörelse om förskoleklassens reformer visat på att skolsystemet har tagit barns behov och förutsättningar i större beaktande den senaste tiden. Det visar sig också att en likvärdig utbildning är högst aktuell tillsammans med de demokratiska värdena (Ackesjö & Persson 2019). Utredningens förslag är därför i linje med rådande värdegrund.

En annan uppfattning som förskollärarna har är att det finns fördelar med enbart en övergång för eleverna. Anledningen till det uppges vara för att utbildningsåret inte blir isolerat och att eleverna får fortsätta med en utbildning som redan är påbörjad. Det blir också färre byte av pedagoger för eleverna och pedagogerna kan följa eleverna redan i ett tidigt skede. Utifrån elevernas perspektiv menar Ackesjö (2013) att den rådande övergången är mångtydig, det finns både fördelar och nackdelar. Eleverna uppfattade olika förväntningar på att förskoleklassen skulle vara mer lik deras uppfattning av en skola, men istället utgjordes förskoleklassen av lek och med en tydlig progression från förskolan där eleverna påbörjade lärandet med bokstavsarbete där de senast avslutade i förskolan (Ackesjö 2013). Det innebär att utbildningen är inkörd från förskolan, men att övergången mellan förskoleklass och årskurs ett inte är inkörd precis som en av förskollärarna uppfattar. Den möjliga nackdelen med utredningens förslag blir i så fall att övergången mellan förskola och nya årskurs ett blir större gentemot rådande förskoleklassövergång. En av förskollärarnas uppfattningar styrker denna hypotes. Förskolläraren uppfattar att yrkesgruppen besitter förberedandekompetens och ger exempel på det genom att förklara att eleverna som kommer till förskoleklassen får utveckla många nya förmågor och förhållningssätt som bland annat att gå på gymnastik, hitta på skolan, vara socialt trevliga mot varandra i den nya gruppen, hur de ska följa en instruktion, stå på led, gå i matsalen och andra normer eller tillvägagångssätt som finns i grundskolan. En annan uppfattning förskollärarna har är ett förslag som skulle kunna möjliggöra färre byten av pedagoger för eleverna. Det är om en förskollärare och en

grundskollärare arbetade tillsammans i förskoleklassen. Om grundskolläraren följer med eleverna in i årskurs ett, medan förskolläraren tar emot den nya förskoleklassen med en annan grundskollärare så skulle det möjliggöra för förre byte av pedagoger.

Förskollärarna i denna studier uppfattar att enbart en övergång och inte två är en fördel. Camović (2023) ger ett nytt perspektiv på rådande övergång mellan förskola och grundskola i Bosnien och Hercegovina. Det finns stora utmaningar för förskollärarna med övergången såsom att kommunikation och samverkan mellan förskollärare i förskolan och grundskollärare i lågstadiet är bristfällig. Det uppges bero på att det är skilda skolsystem och att det saknas kunskap om vardera utbildningar (Camović 2023). Förskollärarna i denna studie har också uppfattat att de saknar kompetens om lågstadiets arbetssätt. Camović (2023) förklarade också att förskollärarna har förslag på hur övergången hade kunnat förbättras för barnen. Förskollärarna föreslog ett nätverkande mellan förskollärare och grundskollärare. Grundskollärarna skulle också få komma på besök för att se hur de arbetar i förskolan (Camović 2023).

I denna studie uppfattade förskollärarna att yrkesgruppen besitter förberedande kompetens och att en central kompetens för förskollärare är förskolepedagogik som bland annat kännetecknas av lustfyllt och lekbaserat lärande. Schanke och Øksnes (2022) som redovisade elevers perspektiv på lek i en tioårig grundskola, fann att leken inte hade lika stor betydelse i årskurs ett och eleverna uttryckte att det är stor skillnad från förskolan i negativ bemärkelse (Schanke & Øksnes 2022). Alatalos (2017) studie poängterar vikten av lärande genom lek för elevers utveckling. En av förskollärarna har erfarenhet av resterande grundskola där barnen inte får leka lika mycket. Det ansåg förskolläraren var en brist. Förskollärarna uttrycker sin oro över att leken skulle tas bort alltmer ifall förskoleklassen istället blev årskurs ett (Alatalo 2017). Det blir därför synligt att förskollärares kompetens är central för att möjliggöra en lek- och lustfylld utbildning som är förberedande för resterande skolgång så att skillnaderna mellan förskola och grundskola inte blir för stora. Förskollärarna i denna studie har också uppfattat att utredningens förslag bidrar till en kunskaps- och målinriktad utbildning, vilket de uppfattar som oroväckande. Schanke och Øksnes (2022) menar att istället för lek så uppfattade eleverna att fokus låg på att eleverna skulle lära sig utifrån traditionella skoltermer (Schanke & Øksnes 2022). Förskollärarna i denna studie

Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

uppfattar att barns välmående, självkänsla och gruppgemenskap är avgörande för elevernas trivsel och meningsfullhet. Fokus bör enligt förskollärarna därför inte enbart kretsa kring mål och att uppnå riktad kunskap. Alatalos (2017) studie instämmer med resonemanget eftersom förskollärarna betonar att förskoleklassen är en förberedelse för resterande grundskola. Förskollärarna lyfter att social utveckling och gruppfokus är viktigt i förskoleklassen eftersom barnen ska bli trygga i gruppen och kunna hitta kamrater (Alatalo 2017).

I resultatet framgår det att förskollärarna uppfattar att yrkesgruppen behöver utveckla sin kunskap om matematik och elevers läs- och skrivutveckling som utredningen föreslår. Det framgår också att förskollärare skulle behöva kontinuerlig uppdatering av yrkeskompetensen. En av förskollärarna uppfattade också att förskollärare saknade kompetens om hur de ska undervisa elever med särskild begåvning. Sheridan och Williams (2018) har analyserat en kvantitativ mätning av förskollärares kompetens i förskolan. Det visade sig att förskollärares kompetens och kvalitet av språk och litteracitet precis var tillräcklig. Det visade sig också att förskollärares kompetens och kvalitet av matematikrelaterade kvalitetsaspekter som var matematik i barns vardag bedömdes vara tillräcklig, matematiska material och aktiviteter bedömdes däremot vara otillräcklig och förståelse av skrivna siffror bedömdes också vara otillräcklig (Sheridan & Williams 2018). Behovet av kompetensutveckling av matematik samt läs- och skrivutveckling är därför befogat. Särskilt om undervisningen berör elever med särskild begåvning eftersom språk och litteracitet bedömdes vara precis tillräcklig. Det hade hjälpt om förskollärare fått kontinuerlig uppdatering av yrkeskompetensen, vilket de påpekade.

7.2 Metoddiskussion

I studien måste en relevant anmärkning göras för att förtydliga studiens metod och genomförande. Under avsnittet som benämns val av undersökningsgrupp står det skrivet att intentionen är att fyra förskollärare ska delta i studien, men i rubriken genomförandet framgår det att det endast var tre förskollärare som hade möjlighet att delta i studien. Antalet intervjudeltagare har ingen påverkan på resultatets giltighet.

I samband med att missivbrevet skickades ut till förskollärarna mottog de också en digital kopia av den offentliga utredningen om en tioårig grundskola. Det kan ha påverkat förskollärarnas svar och uppfattningsrikedom eftersom de själva fick ta ansvar för att läsa utredningen och därför i varierande grad kan ha läst utredningen och förberett sig för intervjun. Det skulle kunnat inneburi en skillnad om intervjun inleddes med att samtliga förskollärare fått läsa sammanfattningen och sedan fått svara på intervjufrågorna.

Under intervjuerna ansåg förskollärarna att utredningen var otydlig, det framkom också att fortbildningens upplägg och innehåll inte står med i utredningsunderlaget de fick ta del av. Det blev därför framträdande att det underlättat om intervjudeltagarna fått tillgång till fortbildningsunderlaget som finns separat att läsa.

7.3 Resultatets konsekvenser för yrkesrollen

Resultatet synliggör nya perspektiv av utredningens förslag och eventuell kommande påverkan på förskoleklassutbildningen. Resultatet belyser möjligheter och hinder av utredningens förslag utifrån förskollärares uppfattningar. Studien bidrar till att lyfta förskollärares uppfattningar in i skoldiskursen.

Resultatet lyfter också fram uppfattningar av kompetens som förskollärare både besitter och saknar i sin yrkesroll. Resultatet bidrar till att förmedla kunskap och insikt om vad förskollärare behöver utveckla och vad förskollärare har för styrkor. Studien ger därför ett bredare perspektiv på förskollärares utgångspunkt och tillvägagångssätt, men också vad förskollärare behöver stöttning och fortbildning i.

Denna studies resultat klargör att det finns konsekvenser om utredningens förslag beslutas. Konsekvenserna är att en värdefulla kompetenser såsom förskolepedagogik, pedagogiska förhållningssätt som är specifika för förskollärare och en förberedandekompetens försvinner. Förskollärares kvarvarande i grundskolan kommer att ske genom en övergångsperiod där nuvarande förskollärare i förskoleklassen kan arbeta kvar om de genomgår fortbildningen, medan förskollärare som inte arbetar i förskoleklassen och nyutbildade förskollärare inte kommer att kunna arbeta i nya årskurs ett om utredningens

Högskolan Kristianstad | 291 88 Kristianstad | 044 250 30 00 | www.hkr.se

förslag blir verklighet. Det finns emellertid en möjlighet att den förskolepedagogiska kompetensen inte försvinner eftersom grundskollärare ska genomgå ett förskolepedagogiskt lyft.

I relation till denna studie och uppslag till nya studier är ett förslag att undersöka vad förskollärare uppfattar att genomförd fortbildning gav dem i arbetet med åldersgruppen. Ett annat förslag är att undersöka hur förskollärare uppfattar arbetet i nya årskurs ett och de ändringar som gjorts utifrån utredningen. Detta är en möjlighet om utredningens förslag går igenom och om förskollärarna arbetat något år i nya årskurs ett. Ytterligare ett förslag att undersöka är vad grundskollärare F-3 har för uppfattning av utredningen om en tioårig grundskola. När utvärderingen av utredningens förslag är genomförd kan det vara intressant att undersöka hur förskollärare uppfattar utvärderingen. Ett annat intressant område att undersöka är förskollärares uppfattning av förslag på hur förskoleklassens utbildning hade kunnat organiseras för att förbättra kvaliteten på utbildningen. I relation till förskollärares kompetens hade det varit givande att få insikt i vad förskollärare uppfattar att förskolepedagogik innefattar, varför förskollärares kompetens är lämpad för förskoleklassens utbildning eller hur de uppfattar att elever lär sig i den utbildningen de utformar.

Referenser

Ackesjö, H (2013). Från förväntningar till motstånd och anpassning. Fyra barns övergångar till och från förskoleklass: *Nordisk Barnehageforskning*, 6.

doi: 10.7577/nbf.548

Ackesjö, H & Persson, S. (2019). The schoolarization of the preschool class – policy discourses and educational restructuring in Sweden: *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 5(2), s. 127–136.

doi: 10.1080/20020317.2019.1642082

Alatalo, T. (2017). Förskollärares och grundskollärares uppfattningar om undervisning och lärande i förskoleklass: *Pedagogisk forskning i Sverige*, 22(1–2), s. 79–100.

Allard, B & Andréasson, A. (2015). *Lärande lek i förskoleklass*. Stockholm: Lärarförlaget.

ALLEA (2023) *The European Code of Conduct for Research Integrity – Revised Edition 2023*.

doi: 10.26356/ECOC

Camović, D. (2023). Transition of children from kindergarten to elementary school – experiences of preschool teachers from Bosnia and Herzegovina: *Journal of Contemporary Educational Studies*, 74(140), s. 144–170.

Dahlgren, L-O & Johnsson, K. (2019). Fenomenografi. I Fejes, A & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Upplaga 3 Stockholm: Liber, s. 179–191.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3 upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Integritetsskyddsmyndigheten (2023). *Introduktion till dataskyddsförordningen*.
<https://www.imy.se/verksamhet/dataskydd/det-har-galler-enligt-gdpr/introduktion-till-gdpr/>

Jonsson, A & Thulin, S. (2019). Barns frågor i lek: *Forskning om undervisning och lärande*, 7(1), s. 86–97.

Lundqvist, J & Sandström, M. (2021). Barns övergång från förskola till skola: *Educare*, (4), ss. 54–80.

doi: 10.24834/educare.2021.4.3

Schanke, T & Øksnes, M (2022). Barns lek som deltagelse i skolehverdagen: *Nordic Studies in Education*, 42(4), s. 361–375.

doi: 10.23865/nse.v42.3743

SFS 2022:1621. *Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare*.

SFS 2010:800. *Skollag*.

Sheridan, S & Williams, P. (2018). Förskollärarkompetens – Skärningspunkt i undervisningens kvalitet: *Cappelen Damm Akademisk NOASP*. 36(3–4), s. 127–146.
doi: 10.5324/barn.v36i3-4.2901

Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: Lgr 22*.
<https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2022/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet---lgr22>

SOU 2021:33. *En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*.

Utbildningsdepartementet (2021) *Remiss av SOU 2021:33 En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*.

<https://www.regeringen.se/remisser/2021/06/remiss-av-sou-202133-en-tioarig-grundskola--inforandet-av-en-ny-arskurs-1-i-grundskolan-grundsarskolan-specialskolan-och-sameskolan/>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2002-01-08-forskningsetiska-principer-inom-humanistisk-samhallsvetenskaplig-forskning.html>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Bilagor

I detta avsnitt redovisas bilagor till denna studie.

Bilaga 1

Intervjufrågor uppdelade i två teman

Den offentliga utredningen om en tioårig grundskola

- Vad har du för tankar om den offentliga utredningen om en tioårig grundskola?
- Vilka möjligheter finns det med en tioårig grundskola?
- Vilka hinder finns det med en tioårig grundskola?

Förskollärares kompetens

- Vad har du för tankar om förskollärares kompetens som de besitter i arbetet med förskoleklassens utbildning?
- Har förskollärare någon kompetens som är särskilt välanpassad och fördelaktig i arbetet med förskoleklassens utbildning?
- Finns det kompetens som du upplever att förskollärare skulle behöva utveckla och saknar i arbetet med förskoleklassen?

Bilaga 2

Missivbrev

Information om projektet ”Förskollärares uppfattningar kring förskoleklassens utbildning i en förändringsbenägen kontext” med försäkran om samtycke 25/9 2023

Till förskollärare som arbetar i förskoleklass.

Detta är en förfrågan om ditt deltagande i en studie om förskollärares kompetens och den offentliga utredningen om en tioårig grundskola. Jag vill uppmärksamma dig på att allt deltagande är frivilligt och att du har rätt att avbryta ditt deltagande när som helst. Jag är en student som under hösten 2023 läser sista terminen i *Förskolläraryrket* vid Högskolan Kristianstad. Studien genomförs som del av mitt självständiga arbete (examensarbete) och kommer att publiceras i en examensuppsats.

Studiens syfte är att bidra med kunskap om förskollärares uppfattningar och olika synsätt kring den offentliga utredningen om en tioårig grundskola. Syftet med studien är också att lyfta fram kunskap om förskollärares kompetens i arbetet med förskoleklassens utbildning utifrån förskollärares uppfattningar. Syftet är därför direkt kopplat till hur förskollärare uppfattar de berörda fenomenen. Det innebär att du som deltagare i studien behöver ha kunskap om utredningen om en tioårig grundskola för att kunna delta. I samband med att detta missivbrev skickades ut, ska du ha fått en kopia av utredningen om en tioårig grundskola. Du kan med fördel läsa sammanfattningen av utredningen för att förbereda inför ditt deltagande. Ditt deltagande kommer ske genom att du blir intervjuad utifrån två ämnen som är *förskollärares kompetens* och *den offentliga utredningen om en tioårig grundskola*. Sammanlagt kommer ditt yttrande efterfrågas kring sex frågor uppdelade på de två ämnesområdena. Intervjun beräknas ta ungefär 30 minuter.

Jag har för avsikt att samla in data genom ljudinspelning under intervjun med dig. Studien kommer att registreras på Högskolan Kristianstad i enlighet med lagen om hantering av personuppgifter (GDPR). Dataskyddsförordningen (GDPR) gäller för behandling av

personuppgifter. Med personuppgifter avses varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. Avgörande är att uppgiften, enskilt eller i kombination med andra uppgifter, kan knytas till en levande person.

Studien kommer följa de forskningsetiska principerna för att säkerställa att dina rättigheter som deltagare i studien garanteras. De forskningsetiska principerna innefattar informationskravet, vilket innebär att du som deltagare i studien ska få information om studiens syfte. Samtyckeskravet som innebär att du som ska delta i studien själv bestämmer över din medverkan. Det innebär att ditt deltagande är frivilligt, att du själv avgör hur du vill delta i studien och att du när som helst ska kunna avbryta ditt deltagande.

Konfidentialitetskravet som berör empirins konfidentialitet. Dina personuppgifter kommer förvaras på ett säkert sätt så obehöriga inte får tillgång till materialet för att din integritet inte ska kränkas. Under ditt deltagande i studien kommer ljudinspelningen genomföras på en mobiltelefon och sedan överförs till en minnessticka. Innehållet i minnesstickan kommer endast vara tillgängligt för studiens innehavare och berörda lärare. I samband med att det empiriska materialet transkriberas kommer dina personuppgifter att avidentifieras. När studien är färdigställd kommer den insamlade empirin att slängas. Nyttjandekravet som innebär att dina personuppgifter och empirin endast kommer användas i forskningsändamål. I enlighet med god forskningssed har jag som studiens innehavare som avsikt att ge en sanningsenlig bild av den information du lämnar.

Om intresse finns, har du som deltagare möjlighet att få läsa den färdigställda studien.

Jag önskar besked om ditt samtycke senast den 29/9–23.

Dina frågor är välkomna och du kan kontakta mig på:

Camilla Roth, student: camilla.roth0077@stud.hkr.se

Min handledare på Högskolan Kristianstad är Annika Bondesson: annika.bondesson@hkr.se

Samtycke till deltagande i studien ”Förskollärares uppfattningar kring förskoleklassens utbildning i en förändringsbenägen kontext” 25/9 2023

- JA, jag har läst informationen och samtycker till att delta i studien ”Förskollärares uppfattningar kring förskoleklassens utbildning i en förändringsbenägen kontext”

- JA, jag samtycker till att ljudinspelning i samband med studien ”Förskollärares uppfattningar kring förskoleklassens utbildning i en förändringsbenägen kontext”

- JA, jag intygar att jag är en förskollärare med behörighet att undervisa i förskola och förskoleklass.

- JA, jag har intresse av att läsa den färdigställda studien och önskar att få den skickad till mig.

Datum.....

.....
Deltagares Namnteckning

.....
Namnförtydligande